

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Viktorija Slivnjek

**Delo s povzročitelji nasilja v severovzhodni
Sloveniji**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Viktorija Slivnjek

Delo s povzročitelji nasilja v severovzhodni Sloveniji

Diplomsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2019

Zahvala

Profesorici dr. Vesni Leskošek se zahvaljujem, da me je sprejela pod svoje mentorstvo. Rada bi se zahvalila za vse strokovno vodenje, potrpežljivost in čas, ki mi ga je namenila pri pisanju diplomskega dela.

Posebna zahvala gre moji družini in prijateljem, ki so mi več časa stali ob strani, verjeli vame in mi na različne načine pomagali.

Zahvalila bi se tudi vsem svojim sogovornicam ter sogovorniku za njihov čas in prispevek k zaključnemu delu.

Iskreno sem hvaležna vsem, ki ste na kakšen koli način pomagali pri zaključnem delu.

Povzetek

Namen diplomskega dela je raziskati delo s povzročitelji nasilja v severovzhodni Sloveniji. Zanima me mnenje strokovnih delavk in delavcev, ki delajo s povzročitelji nasilja, o tem, kakšne spremembe bi bile potrebne, da bi bilo delo s povzročitelji uspešnejše. Odločila sem se za kvalitativno raziskavo, saj so me zanimali besedni opisi sogovornikov, ne pa številčni. V teoretičnem uvodu sem najprej opredelila nasilje in se osredotočila predvsem na intimnopartnersko nasilje. Predstavila sem dinamiko nasilja, krog nasilja in krog resnosti nasilja. Eno poglavje sem posvetila zakonski podlagi v Sloveniji za delo s povzročitelji nasilja. Definirala sem pojem povzročitelja nasilja in dodala kratek pregled o zgodovini dela s povzročitelji nasilja. Navedla sem načela in nekatere cilje za delo s povzročitelji, ki bi jih morali izvajalci programov za povzročitelje nasilja implementirati v svoje delo. V nalogi sem želela poudariti, da se je za delo s povzročitelji nasilja treba ustrezno izobraziti, zato sem razloge za potrebno izobrazbo oseb, ki delajo s povzročitelji nasilja, strnila v poglavje Znanje za ravnanje. Predstavila sem še nenasilno komunikacijo in pomembnost preventivnih programov za preprečitev nasilnega dogodka. V empiričnem delu so predstavljeni rezultati raziskave. V raziskavi je sodelovalo šest strokovnih delavk in delavcev, ki delajo s povzročitelji nasilja, ena izmed njih je bila koordinatorka za preprečevanja nasilja. Pred pričetkom raziskave sem si zastavila tri raziskovalna vprašanja, ki sem jih s pomočjo tem v intervjuju raziskala. Teme so: proces dela s povzročiteljem nasilja, motivacija in morebitne ovire, ki lahko otežujejo proces dela s povzročiteljem, ter spremembe, ki bi bile potrebne za večjo uspešnost dela s povzročitelji nasilja. Ugotovila sem, da večina strokovnih delavk in delavcev dela s povzročitelji nasilja na podoben način. S povzročiteljem nasilja vzpostavijo stik po prejemu obvestila ali prijavi preko telefonskega klica. Pri klicu predstavijo namen klica in povzročitelja povabijo na razgovor. Prvega razgovora se povzročitelji večinoma udeležijo, ker želijo zagovarjati sebe, nadaljnje obiskovanje pomoči pa je odvisno od razlogov, ki jih motivirajo v nadaljnjo pomoč. Strokovne delavke in delavci so se posluževali različnih načel dela s povzročitelji nasilja, tudi izkušnje s povzročitelji nasilja so zelo različne. Pri nekaterih svetovalkah se pogosteje udeležujejo pomoči in nadaljujejo v druge programe, pri drugih pa ne. Rezultati so pokazali, da na proces dela v veliki meri negativno vpliva lastna volja povzročitelja glede udeležnosti v programih pomoči. Ugotovitve so pokazale tudi zelo različne potrebe za uspešnejše delo. Na podlagi pridobljenih rezultatov sem ugotovitve poskušala povezati s teoretičnimi spoznanji, ki sem jih zapisala v uvodnem delu. V večini so se ugotovitve skladale s teoretičnimi dognanji, nekatere pa so od njih odstopale. Predloge, podane v raziskavi, sem izluščila iz rezultatov. Podala sem vsebinske predloge in predloge za nadaljnje raziskovanje.

Ključne besede: delo s povzročitelji nasilja, programi za povzročitelje nasilja, vloga koordinatorke za preprečevanje nasilja, vloga socialne delavke, sodelovanje z nevladnimi organizacijami

Title: Working with Perpetrators of Violence in Northeastern Slovenia

Abstract

The aim of the theses is to introduce the work with perpetrators of violence in the north-eastern part of Slovenia. I am interested in the opinion of the professional workers that are working with perpetrators of violence on what kind of changes ought to be implemented to improve their work. As I am interested in narrative descriptions, I decided to use the qualitative research method rather than the quantitative. In the theoretical part, the term violence is introduced with emphasis on intimate partner violence followed by presentation of the dynamics of violence, the cycle of violence and the seriousness of the violence. I continue with the chapter on the legal basis for working with violence perpetrators in Slovenia and then I focus on the paper's main subject: perpetrators of the violence and working with them. I define the term perpetrators of violence and include a brief overview of the history of working with violence perpetrators. Some principles and goals of working together with violence perpetrators were introduced that the programme providers should incorporate into their work. The aim of the paper was to underline that proper training is necessary to be able to deal with violence perpetrators, therefore, this issue was addressed in the chapter *Knowledge and Behaviour*. Furthermore, non-violent communication and the importance of preventive programmes to avoid violent episodes were discussed. In the empirical part, the results of the study are presented. Our study includes six professional workers that work with violence perpetrators; most of them are women, one participant is a coordinator for violence prevention. Before the start, we determined three research questions that acted as our reference points in our interviews. The subjects discussed were the process of working with violence perpetrators, motivation and potential obstacles that can hamper the working process and changes that were necessary to achieve greater results. It was determined that most professional workers cooperate with violence perpetrators in a similar way. After a filed report or a notification, the workers establish contact with violence perpetrators via a telephone call. They introduce themselves and explain the reason for calling and invite them to a conversation. Violence perpetrators mainly respond to the first invitation, which they use to defend their actions; further cooperation depends on the individual's motivation for seeking help. The approaches of professional workers differed only in certain work principles and the various experience they have working with violence perpetrators. With some advisors, violence perpetrators were more likely to seek help afterwards and to continue with other programmes. The results have shown that the work process is greatly affected by the violence perpetrator's attitude towards their participation in the programmes. Moreover, our findings indicated very different needs to achieve better success. On the basis of our study, we tried to join our results with the theoretical findings presented in the first part of our paper. While our results mostly coincided with the theoretical findings, there were some differences as well. On the basis of the results of our study, we also provided some substantive proposals and suggested further research possibilities.

Keywords: working with perpetrators of violence, programmes for perpetrators of violence, the role of coordinators of violence prevention, the role of social workers, cooperation with non governmental organisations

Vsebina

1.	Teoretični uvod.....	1
1.1.	Opredelitev nasilja	1
1.2.	Oblike nasilja	2
1.3.	Vrste nasilja.....	3
1.4.	Zakonodaja.....	6
1.5.	Delo s povzročitelji nasilja.....	8
1.6.	Znanje za ravnanje	11
1.7.	Programi, namenjeni povzročiteljem nasilja.....	12
1.8.	Nenasilna komunikacija	14
1.9.	Pomen preprečevanja nasilja.....	14
2.	Problem.....	16
3.	Metodologija.....	18
3.1.	Vrsta raziskave	18
3.2.	Raziskovalni instrument.....	18
3.3.	Populacija in vzorčenje	18
3.4.	Zbiranje podatkov	18
3.5.	Obdelava in analiza podatkov	19
4.	Rezultati.....	21
4.1.	Začetek dela s povzročitelji nasilja in delo strokovnih delavcev	21
4.2.	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja in napotitev v druge oblike pomoči	22
4.3.	Ovire, motivacija in samovoljnost povzročiteljev	24
4.4.	Potrebne spremembe	26
5.	Razprava	28
6.	Sklepi.....	33
7.	Predlogi.....	35
8.	Uporabljena literatura	37
9.	Priloge.....	41
9.1.	Priloga A: Odprto kodiranje.....	41
9.2.	Priloga B: Osnovno kodiranje.....	75

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Primer odprtega kodiranja	20
--	----

1. Teoretični uvod

Veliko nasilja, ki se dogaja po svetu, je skritega ali povsem nevidnega očem javnosti. Raziskovalci ocenjujejo, da je štiri do devet milijonov oseb žrtev nasilja v družini in šestdeset odstotkov svetovne populacije ogrožene za tovrstno nasilje (McClennen, 2010). Zgodovinarji velikokrat poudarjajo določeno mero povezanosti med vzorci nasilnega vedenja in odzivom družbe na nasilje skozi čas (Burton, 1997). Hkrati je treba poudariti, da lahko odnos do določenega nasilnega vedenja ostaja enak ali se spreminja skozi čas. Na primer nasilje žrtvi neznane osebe je bilo vedno prikazano kot zlo za družbo, medtem ko je bil odnos do nasilja v družini ambivalenten.

V nadaljevanju se bom osredotočila na intimnopartnersko nasilje.

1.1. Opredelitev nasilja

Nasilje je kontrolirano, premišljeno, predvidljivo in načrtno dejanje, s katerim želi oseba z več moči nadzorovati, kaznovati, osamiti, ponižati, izkoristiti, neprimerno vzgajati, poškodovati osebo, ki je telesno šibkejša (Aničič, idr. 2015). O tem piše tudi Barak (2003) in dodaja, da je nasilje prisotno v različnih obdobjih človeštva, kulturah in skupnostih, kar potrjuje, da je uporaba nasilja zavestno dejanje. Nasilje je zloraba moči. Moč imamo pravico uporabiti, nimamo pa je pravico zlorabiti, da bi si zagotovili nadzor nad osebo, ki ji škodimo, (v nadaljevanju žrtvi) in uresničili svoje interese. Z zlorabo moči žrtev ponižamo in razvrednotimo. Do zlorabe moči najpogosteje pride, ko ima ena oseba ali skupina že v osnovi več moči zaradi položaja v družbi, starosti, nacionalnosti, fizičnih ali drugih lastnosti (Društvo za nenasilno komunikacijo, v nadaljevanju DNK, b. d.). Svetovna zdravstvena organizacija (World Health Organization, v nadaljevanju WHO) definira nasilje kot namensko uporabo fizične moči ali sile, grožnjo ali dejansko izvedbo dejanja proti sebi, drugi osebi, skupini ali skupnosti, ki se kaže ali je velika možnost za poškodbo, smrt, psihološko škodo, zanemarjanje ali deprivacijo (WHO, b. d.).

Obran (2014) poudarja, da se je treba zavedati, da nasilje ni konflikt. Konflikti so del našega življenja. Konstruktivna razrešitev konflikta nam omogoča osebnostno rast in razvoj odnosa, medtem ko je cilj nasilja ponižati drugo osebo, prevladati s svojo močjo nad žrtvijo in zadovoljiti zgolj lastne interese. Pri razumevanju dinamike nasilja je pomembno razumeti krog nasilja, ki ga sestajajo tri faze (Urek, 2010):

- obdobje naraščanja napetosti v odnosu,
- izbruh nasilja,

- posledica (obdobje opravičevanja in obdobje miru, nežnosti, medenih tednov).

Faze se med seboj prepletajo in utrjujejo nasilno vedenje v partnerskem odnosu. V prvi fazi postaja oseba, ki povzroča nasilje, nestrpna, nespoštljiva. Napetost postaja nevzdržna. Oseba, ki doživlja nasilje, poskuša zmanjšati napetost. Trudi se, da povzročitelju ne bi dala povoda in razloga za jezo, kljub vsemu pa nasilje izbruhne, saj oseba, ki povzroča nasilje, vsaka malenkost zmoti, in če se odloči za nasilje, ga bo tudi izvršila. V drugi fazi izbruhne nasilje. Po izbruhu nasilja nastopi faza opravičevanja in miru. Povzročitelj nasilja svoje dejanje obžaluje, se opravičuje, obljublja, da tega ne bo več storil, da bo sedaj vse drugače. Žrtev nasilja mu oprosti. Nekaj časa traja obdobje miru, nakar se napetost začne spet stopnjevati in krog se ponovi. V celotnem ciklu povzročitelj nasilja odgovornost za nasilje prelaga na žrtev, ona mora paziti, da ga povzročitelj »ne bo spet polomil« (Draginc, 2007).

O podobnem krogu nasilja govori tudi Walker (2009) in omenja še tako imenovani krog resnosti. Do tega kroga pride v nasilnem odnosu, ko po nekem času nasilnega vedenja izgine faza obžalovanja in ostaneta samo fazi naraščanja napetosti in izbruh nasilja.

1.2. Oblike nasilja

Poznamo več oblik nasilja, ki se lahko včasih med seboj prepletajo. Najbolj razširjena in najbolj neprepoznavna oblika je *psihično nasilje*, ki se lahko v veliki meri prepleta z drugimi oblikami nasilja. Oseba, ki je psihično nasilna, pogosto prikroji dejstva po svoje in krivi druge (Plaz, 2014). Pod tovrstno nasilje uvrščamo grožnje, zasmehovanje, ignoriranje, zbujanje občutkov krivde in strahu, kritiziranje, žaljenje in drugo (Obran, 2014). Lahko rečemo, da smo žrtve psihičnega nasilja skozi življenje vsi, občasno pa ga lahko povzročamo.

Najbolj očitna oblika nasilja je *fizično nasilje*. Vključuje brcanje, klofutanje, udarce z roko ali predmeti, lasanje, pritiskanje ob zid, napade z nožem, umor in druge. »Grožnja, ki je podkrepljena z dvignjeno roko, ni več samo psihično, pač pa fizično nasilje, ker se tega bojimo in ga upravičeno pričakujemo« (Plaz, 2014, str. 77). Treba je poudariti razliko med uporabo in zlorabo fizične moči. Vsaka uporaba fizične moči ni zloraba, res pa je, da je pri povzročiteljih nasilja težava prav to, da ne ločijo med tema dvema pojmomoma. Lastno uporabo fizične moči vidijo kot upravičeno, ne kot zlorabo, fizično nasilje pa je zloraba te moči. (Aničić, 2015).

Spolno nasilje je nezaželen poseg v spolno integriteto posameznika (Kuhar, Guzelj, Drolc in Zabukovec, 1999). Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, 16/2008) opredeljuje spolno nasilje kot ravnanje s spolno vsebino, ki mu družinski član nasprotuje, je vanj prisiljen ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njegovega pomena. Pod spolno nasilje spadajo

naslednja dejanja: siljenje v vaginalni, oralni ali anusni spolni odnos, siljenje h gledanju pornografskih vsebin, siljenje k masturbiranju, slačenje, opazovanje, komentiranje ali nagovarjanje, v kar oseba ne privoli ali ji ta dejanja povzročajo nelagodnje, poljubljanje, otipavanje, poniževanje osebe glede na njeno spolnost, vaginalno ali oralno posilstvo ter podobna dejanja (Aničić, 2015).

Ekonomsko nasilje je nadzorovanje ali omejevanje osebe (lahko tudi družinskega člana) pri razpolaganju z lastnimi dohodki, premoženjem ali pri upravljanju s skupnim premoženjem (Obran, 2014). Pri tovrstnem nasilju je lahko žrtev nasilja prisiljena, da sama prevzame finančno breme celotne družine ali povzročitelja nasilja. Ekonomsko nasilje vključuje omejevanje pravice do zaposlitve, siljenje osebe v finančno odvisnost, siljenje v sklepanje pogodb ali najemanje kreditov in podobna dejanja (Aničić, 2015).

Zanemarjanje kot obliko nasilja vključuje tudi Zakon o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND) (Ur. l. RS, 16/2008). Ta je definirana kot opuščanje dolžnosti skrbi za žrtev, ki jo potrebuje zaradi razvojnih ali drugih osebnih okoliščin, invalidnosti, bolezni ali starosti. Večinoma se kaže kot odtegotanje stvari, ki so živlensko potrebne, in opuščanje skrbi za družinskega člana ali članico (Plaz, 2014).

V ZPND (Ur. l. RS, 16/2008) je opredeljena še ena oblika nasilja, to je *zalezovanje*. »Je naklepno ponavljajoče se neželjeno vzpostavljanje stika, zasledovanje, fizično vsiljevanje, opazovanje, zadrževanje na krajih, kjer se žrtev giba, ali druga oblika neželenega vdora v življenje žrtve.«

Bailey, Buchbinder in Eisikovits (2011) v definicijo nasilja vključijo tudi *nadlegovanje*. Nasilje definirajo kot neupravičeno nasilno dejanje, ki ga izvede povzročitelj nasilja z namenom nadzorovanja situacije, pri tem pa pri žrtvi povzroči fizično ali psihično škodo. Vključuje uporabo fizične sile, čustveno in spolno zlorabo ter nadlegovanje.

1.3. Vrste nasilja

Pri določeni vrsti nasilja se lahko prepleta več oblik nasilja. Vrsta nasilja je določena glede na to, kje se nasilje odvija in kdo je žrtev ali povzročitelj nasilja (Aničić, 2015). V nadaljevanju poglavja bom podrobneje opisala intimnopartnersko nasilje in omenila še druge vrste nasilja.

Nasilje nad ženskami ali intimnopartnersko nasilje

Slovenija je 2015 sprejela Zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in v družini ter o boju proti tovrstnemu nasilju (MKPNZND, Ur. l. RS, 1/15). V omenjeni konvenciji je nasilje nad ženskami opredeljeno kot kršenje človekovih pravic in oblika diskriminacije žensk, ki temelji na spolu in ima za posledico ali je možno, da bo imelo za posledico fizično, psihično ali spolno trpljenje ali škodo ženske. Vključuje grožnje tovrstnih dejanj, prisilno ali samovoljno omejitev svobode, ne glede na to, ali se to dogaja v javni ali zasebni sferi.

Najpogosteje se nasilje nad ženskami dogaja v intimnopartnerski zvezi doma v zasebnem prostoru, povzročitelj nasilja pa je najpogosteje moški, ki ga ženska dobro pozna. Lahko je njen sedanjí ali bivši partner. Za to vrsto nasilja je značilno (Aničić, 2015):

- Je bolj skrito, povzročitelji nasilja tovrstno nasilje zanikajo ali minimalizirajo;
- Je pokazatelj neenakega razmerja moči med žensko in moškim;
- Žrtev in povzročitelj nasilja pogosto tvorita ekonomsko skupnost;
- Pri obeh, tako pri žrtvi kot povzročitelju, je pogosto prisotnih veliko nasprotujočih se čustev, ki so lahko intenzivna (ljubezen, ljubosumje, jeza ...);
- Povzročitelj nasilje opravičuje s potrebo po »vzganjanju« žrtve;
- Je praviloma prisotna posesivnost povzročitelja, ki si jemlje pravico, da z žrtvijo ravna na način, ki mu ustreza, in jo dojema kot lastnino;
- Nasilje se pogosto nadaljuje po prekinitvi odnosa ali se intenzivira.

Nasilje v intimnopartnerski zvezi dolgo časa ostaja skrito in se stopnjuje, stopnjujeta se pogostost in intenziteta nasilnih dejanj. Ženske dolgo časa ostajajo tiho, ker menijo, da gre za enkratni dogodek, ali jih povzročitelj nasilja prepriča, da so one krive. Odnos med povzročiteljem nasilja in žrtvijo poteka po krogu nasilja, ki sem ga opisala v zgornjih odstavkih. Jewkes (2002) pravi, da so vzroki za nastanek intimnopartnerskega nasilja zelo kompleksni. Kljub vsemu pa sta zelo pomembna dva dejavnika. Prvi je neenakomerno porazdeljena moč med partnerjema v določenem razmerju in hkrati v družbi, drugi pa normativna uporaba nasilnega vedenja ob konfliktu.

Nasilje v družini

Podobno kot nasilje opredeljuje organizacija WHO, nasilje v družini opredeljuje ZPND (ZPND, Ur. l. RS, 16/08), po tem zakonu gre za vsako uporabo psihičnega, spolnega, fizičnega

ali ekonomskega nasilja in zanemarjanje enega člana družine ne glede na starost, spol ali drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja. Nasilje v družini poleg nasilja nad ženskami vključuje nasilje nad otroki, nasilje otrok nad starši, nasilje nad starejšimi, ki so družinski člani, nasilje razširjene družine in nasilje žensk nad moškimi. Otrok, ki je priča nasilju v družini, utrpí škodo in trpljenje, tudi če je nasilju izpostavljen le posredno. Otrok je priča nasilju enega starša nad drugim in je s tem žrtev nasilja. Pri nasilju otrok ali mladostnikov nad starši je velikokrat prisotna nemoč staršev in pomanjkanje nenasilnih veščin za postavljanje mej otrokom ali mladostnikom.

Nasilje med zmenkanjem

Slednje vključuje dejanja psihičnega, fizičnega, ekonomskega in/ali spolnega nasilja, ki jih ena oseba med druženjem ali dogovarjanjem za zmenek povzroča drugi osebi. Pri tem je treba poudariti, da ti osebi ne živita v skupnem gospodinjstvu (Aničić, 2015).

Nasilje nad starejšimi

Pri nasilju nad starejšimi (starejši nad 65 let) gre najpogosteje za zanemarjanje, telesno ali fizično zlorabo, psihično ali čustveno zlorabo ter finančno ali materialno zlorabo. Lahko se dogaja v zasebni sferi za zaprtimi vrati ali gre za institucionalno nasilje v domih za stare, bolnišnicah, zavodih (Aničić, 2015).

Nasilje nad moškimi

Nasilje nad moškimi se ne dogaja toliko v intimnopartnerski zvezi, čeprav lahko pride tudi do tega. Moški je lahko žrtev nasilja v družini predvsem kot žrtev očeta/očima, svojih bratov ali drugih svojih sorodnikov. Pogosteje so žrtve nasilja v istospolnih partnerskih zvezah ali pa gre za kazniva dejanja nasilništva (Aničić, 2015).

Vrstniško nasilje

Nasilje nad vrstniki ali vrstnicami se najpogosteje dogaja v institucijah ali organizacijah, kot so šole, vrtci ali stanovanjske skupine. Ena izmed definicij vrstniškega nasilja se nanaša na učence, kjer je neki učenec dalj časa izpostavljen agresivnemu vedenju ali negativnim dejanjem, ki jih izvaja skupina učencev ali njegov vrstnik. V tem primeru so med negativna dejanja vključena neugodja, povzročena s fizičnimi sredstvi in z besedami ali namerne poškodbe (Olweus, 1995).

Druge vrste nasilja so še nasilje preko informacijsko-komunikacijskih tehnologij, nasilje na delovnem mestu (mobing), trgovanje z ljudmi in spolno izkoriščanje, nasilje nad LGBT+ osebami, diskriminacija in institucionalno nasilje (Aničić, 2015).

1.4. Zakonodaja

Na področju preprečevanja nasilja sta pomembna Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, 16/08: 1148) in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini – ZPND-A (Ur. l. RS, 68/16), kjer se za družinskega člana štejeta tudi partner iz registrirane istospolne partnerske skupnosti in partner, ki dalj časa živi v trajajoči življenjski skupnosti, ki ni registrirana po Zakonu o registraciji istospolne partnerske skupnosti, tudi če je partnerska skupnost prenehala. Poleg zakona za preprečevanje nasilja v družini so bili izdani tudi podzakonski predpisi, ki se osredotočajo na zmanjšanje nasilja v družini: Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini, Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti, Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode in Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019).

ZPND opredeljuje:

- različne vrste nasilja v družini;
- sodelovanje, naloge, mrežo in vlogo različnih državnih in nevladnih institucij ter državnih organov pri obravnavanju nasilja v družini;
- ukrepe za varstvo žrtve nasilja v družini.

Zakon se poleg osebe, ki doživlja nasilje, posveča tudi povzročitelju nasilja, saj tako kot žrtev potrebuje strokovno pomoč, da spremeni svoje nasilne vedenjske vzorce. ZPND ne uvaja kazni, osredotoča se na širše področje civilnega prava in delovanja socialnih služb. V zakonu so posebej izpostavljeni pomeni načrtnega in usklajenega izvajanja dejavnosti državnih institucij, civilne družbe in prebivalstva, ki lahko prispevajo k zmanjšanju nasilja v družini. Namen zakona je določen v 1. členu:

(1) Zakon določa pojem nasilja v družini, določa vlogo in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb, organov samoupravnih lokalnih skupnosti (v nadaljnjem besedilu: organi in organizacije) in nevladnih organizacij pri obravnavanju

nasilja v družini ter določa ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini. (2) Za preprečevanje nasilja v družini in za varstvo ter pomoč žrtvi se poleg ukrepov, ki jih določa ta zakon, uporabljajo tudi ukrepi, določeni z drugimi zakoni in na njihovi podlagi izdanimi predpisi.

ZPND centrom za socialno delo nalaga, da strokovne delavke, ki delajo na področju nasilja, vodijo lastno evidenco o nasilju v družini, saj bodo le tako pravočasno ukrepali in zaščitili osebe, ki bodo to potrebovale. Centri za socialno delo imajo pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju pomoči povzročitelju nasilja, tako da mu skušajo pomagati pri odpravi njegovih nasilnih vzorcev in učenju nenasilne komunikacije (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019).

Pomembna novost v letu 2008 je bila tudi sprememba 191. člena Kazenskega zakonika (KZ – 1, Ur. l. RS, 55/08), ki je nasilje v družini sprejel kot novo obliko kaznivega dejanja. Zapisano je naslednje:

Kdor v družinski skupnosti z drugim grdo ravna, ga pretepa ali drugače boleče ali ponižujoče ravna, ga z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo preganja iz skupnega prebivališča ali mu omejuje svobodo gibanja, ga zalezuje, ga prisiljuje k delu ali opuščanju dela ali ga kako drugače z nasilnim omejevanjem njegovih enakih pravic spravlja v skupnosti v podrejen položaj, se kaznuje z zaporom do petih let. (2) Enako se kaznuje, kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka v kakšni drugi trajnejši življenjski skupnosti. (3) Če je dejanje iz prvega odstavka storjeno proti osebi, s katero je storilec živel v družinski ali drugi trajnejši skupnosti, ki je razpadla, je pa dejanje s to skupnostjo povezano, se storilec kaznuje z zaporom do treh let.

V tem zakonu sledijo tudi druga kazniva dejanja, ki se vežejo na nasilje v družini. Tako je v 192. členu omenjeno zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje, v 193. členu je opisana kršitev družinskih obveznosti, ki vključuje zanemarjanje, v 194. členu neplačevanje preživnine in v 173. a členu spolno nasilje.

V boju proti nasilju je pomemben tudi Zakon o nalogah in pooblastilih policije, ki v 60. in 61. členu zakona določa, kdaj sme policija izreči in podaljšati prepoved približevanja osebi, kraju ali območju. Glavna cilja pri izreku prepovedi približevanja sta, da se zagotovi varnost žrtve v času trajanja ukrepa in s tem centrom za socialno delo in drugim nevladnim organizacijam omogoči »vstop v družino«. Policija ni dolžna poskrbeti za namestitve povzročitelja, ki se mu izreče ukrep prepovedi približevanja. Leta 2010 je bil podan zanimiv

predlog Centra za izobraževanje v pravosodju, da je dolžnost države ustanoviti centre za namestitve povzročiteljev nasilja, osebe bi se morale udeležiti ustreznega izobraževalnega, zdravstvenega ali psihosocialnega izobraževanja. Pri predlogu so spregledali, da je ukrep kratkotrajen in je v tako kratkem času težko spremeniti vrednote in zakoreninjene vzorce osebe (Filipčič, 2013, str. 41).

Ministrstvo skrbi, da so vsem prebivalcem Republike Slovenije na voljo različne oblike strokovne pomoči pri odpravljanju socialnih stisk in težav. To je omogočeno z Zakonom o socialnem varstvu (v nadaljevanju ZSV), ki določa, da imajo storitve naravo pravice. Pravice do posameznih storitev, ki jih vsebuje zakon, se uveljavljajo po načelih socialne pravičnosti, enake dostopnosti in proste izbire za vse upravičence pod enakimi pogoji, določene z zakonom (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019). V 10. in 11. členu ZSV (Ur. l. RS 3/07 in 54/17) so določene socialnovarstvene storitve, namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav. Te storitve so prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini, institucionalno varstvo, vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, pa tudi pomoč delavcem v podjetjih, zavodih in drugih delodajalcih. V 12. členu je prva socialna pomoč opisana tako:

[...] obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težav, oceno možnih rešitev ter seznanitev upravičenca z vsemi možnimi oblikami socialnovarstvenih storitev in dajatev, ki jih lahko uveljavi, ter z obveznostmi, ki so povezane z oblikami storitev in dajatev, kakor tudi seznanitev upravičenca o mreži in programih izvajalcev, ki nudijo socialnovarstvene storitve in dajatve.

Osebna pomoč je v 13. členu zakona zapisana kot storitev, ki zajema svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da se posamezniku omogoči razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ali izboljšanje socialnih zmožnosti.

1.5. Delo s povzročitelji nasilja

V nalogi uporabljam izraz povzročitelj nasilja, ker je usmerjen na nasilno vedenje osebe, ki izvaja nasilje. S tem terminom dopuščamo možnost, da povzročitelj nasilja lahko preneha z nasilnim vedenjem, saj je nevtrarno do njegove osebnosti, lahko se nauči nenasilne komunikacije z okoljem (Aničić, 2002). Izraz povzročitelj nasilja uporabljam v moški obliki, ker raziskave kažejo, da osebe moškega spola storijo več kaznivih dejanj, povezanih z nasiljem kot ženske (glej Plesničar, 2012, str. 1–14; Wendt, 2015, str.3; Filipčič, 2002, str. 235–237).

Delo s povzročitelji nasilja v socialnem delu se je začelo v 70. letih prejšnjega stoletja. V Sloveniji ima raziskovanje nasilja kratko zgodovino. Prvi znanstveni in strokovni članki o nasilju so začeli izhajati po letu 1990, množično pa šele po letu 1995 (Leskošek, 2014). Za začetek tovrstnega dela so pomembna štiri načela, ki so povzeta po Zaviršek (1997):

- *Nasilje se ne konča, ko ženska odide.* Če se ženska odloči, da zapusti partnerja in s tem prekine nasilje, povzročitelj nasilja ženski grozi še naprej. Poskuša jo najti na samem, izvaja kostanten pritisk v zvezi s pravico otrok, če so le-ti vključeni. Velikokrat povzročitelji nasilja izsiljujejo pravico do otrok in stikov, da bi se s tem maščevali materam, ki so jih zapustile. Velikokrat tudi grozijo s samomorom. Za delo strokovne delavke je v takih primerih pomembno vprašanje, ali je stik otroka in povzročitelja nasilja koristen za otroka;
- *Jasna sporočila.* Socialna delavka mora jasno opredeliti, da je nasilje nesprejemljivo. Dogodke je treba poimenovati, ne minimalizirati. Tako delo je mogoče le, če je oseba, ki je žrtev nasilja, na varnem;
- Če se odločimo, da bomo *pomagali žrtvi in storilcu skupaj, je treba upoštevati feministično perspektivo.* Nevarnosti, če ne upoštevamo feministične perspektive, so lahko naslednje: par v zvezi z odgovornostjo za nasilje dobi mešana ali neustrezna sporočila, nasilje je predstavljeno kot nekaj razumljivega, kar je mogoče upravičiti, od žrtve nasilja pričakujemo, da vnaprej prepozna nasilne napade, z različnimi sporočili potrjujejo stališče, da je bilo nasilje posledica ženske provokacije;
- Vprašanje otrok. Pri odločitvi, kam bo dodeljen otrok, moramo upoštevati, kje bo ta najbolj varen. Oseba, ki je povzročala nasilje, mora svojo sposobnost za druženje z otroki dokazati.

Že dolgo vlada konsenz o tem, da so pomembni skupni cilji programov, ki delajo s povzročitelji nasilja. Ti so naslednji: preprečevanje nasilja s tem, ko se osredotočimo, kako ravnamo v konfliktni situaciji, razvijanje medosebnih veščin ter izboljšanje ali razvijanje nenasilne komunikacije (Dennis et al., 1995).

Navajam še nekaj načel, ki so pomembna pri delu s povzročitelji nasilja (Hrovat Svetičič, idr., 2010, str. 45):

- Pri delu s povzročiteljem nasilja moramo izhajati iz ničelne tolerance do nasilja in zagotoviti večjo varnost žrtve;
- Povzročitelja nasilja moramo soočiti z njegovo odgovornostjo za njegovo vedenje in ravnanje;

- Povzročitelja nasilja moramo seznaniti z nastalimi posledicami;
- Povzročitelja nasilja moramo seznaniti s kazensko odgovornostjo njegovega ravnanja;
- Povzročitelja nasilja moramo seznaniti s posledicami, če ne bi bil pripravljen sodelovati z nami;
- Povzročitelja moramo seznaniti z možnimi oblikami pomoči, zato da bo našel bolj konstruktiven način obladovanja svoje jeze in za razrešitev svojih težav;
- Izhajati moramo iz storjenega dejanja, njegovega ravnanja in odgovornosti zanj ter se s tem izogniti manipulativnemu vedenju;
- Pomoč mora biti individualna, usmerjena v povzročiteljevo vedenje in ravnanje ter šele pozneje, ko si žrtev okrepi moč in pridobi nazaj samospoštovanje ter na željo žrtve, usmerjena v partnersko sodelovanje;
- Nujni vsebini v pogovoru s povzročiteljem sta spoštovanje in dostojanstvo.

Pri delu s povzročitelji nasilja je pomembno zavedanje, da se nasilja osebe naučijo predvsem v svojih primarnih okoljih in družinah, hkrati pa je treba poudariti, da je **nasilje stvar izbire**. To pomeni, da je za nasilje vedno odgovoren povzročitelj nasilja, ne glede na to, kaj je žrtev naredila ali povedala. Za nasilno vedenje ni opravičila. Kot strokovni delavci lahko razumemo nekatere dejavnike tveganja, ki povečajo možnost nasilnega vedenja, kot so revščina, brezposelnost in alkoholizem, vendar se zaradi tega odgovornost povzročitelja nasilja ne zmanjša (Hrovat, 2016; WWP – Delo s storilci nasilnih dejanj v družini v Evropi). Hkrati se je treba zavedati tudi, da so takšni dejavniki tveganja lahko zelo dvoumnii. Problem preusmerjajo po družbeni lestvici navzdol in popolnoma spregledajo nasilje, ki se dogaja v višjih slojih, med premožnimi, izobraženimi in družbeno uglednimi ljudmi. Paymar (2000) navaja, da so povzročitelji nasilja različnih starosti in izhajajo iz vseh družbenih slojev. Nekateri izmed njih povzročajo nasilje do partnerk pod vplivom drog ali alkohola, drugi so lahko odraščali v nasilnem okolju ali jim tako narekuje kultura ali veroizpoved. Nič od tega jih natančno ne opredeli. Kot edini vzrok za nasilje v intimnopartnerskih razmerjih avtor vidi socializacijo in kulturno tradicijo okolja, v katerem je odraščal povzročitelj. Nasilje razlaga po principu teorije socialnega učenja, ki govori o tem, da so bili povzročitelji naučeni, da je uporaba nasilja primeren način reševanja konfliktov.

Eden izmen najbolj pomembnih dejavnikov tveganja nasilja je, da je bila oseba oziroma otrok žrtev ali priča nasilju v primarni družini. V odraslosti se to lahko manifestira tako, da ta oseba postane povzročitelj nasilja ali žrtev (Jasinski, 1998). Seveda to ni vzročno-posledično dejanje, kot strokovni delavci moramo upoštevati še druge okoliščine osebe.

1.6. Znanje za ravnanje

Znanje za ravnanje je koncept, ki se je uveljavil predvsem v slovenskem socialnem delu, je dodelan je iz koncepta »actionable knowledge« I. Rosenfelda. Govori o znanju, ki ga je med samim procesom dela mogoče prevesti v akcijo (Čačinovič, 2002). V socialnem delu imamo znanje za delo s povzročitelji nasilja in je pomembno, da ta znanja prenesemo v proces dela s povzročiteljem. Ena izmed učinkovitih intervencij je, da uradna oseba ob prvem stiku s povzročiteljem nasilja prevzame stališče ničelne tolerance do nasilja, ki je eno izmed osnovnih načel dela s povzročiteljem nasilja (Aničič, 2015).

Raziskava Lawrenca Shermana v zgodnjih 80. letih je pokazala manjšo ponovitev nasilja, če je pristop kombinacija kazenskega pregona in programov za storilce (Sherman, 1992). Raziskava je bila namenjena predvsem policistom, saj jim pokaže, katere točke so med raziskavo pomembne. Nekatere se mi zdijo smiselne za strokovne osebe, ki pridejo v stik s povzročiteljem nasilja. Kot napotilo je bilo omenjeno, da povzročitelju nasilja jasno pokažemo, kaj je dovoljeno in kaj ne, ter ga s tem postavimo v položaj, kjer ne bo čutil tolikšne moči kot v primeru s svojo partnerko. Za socialne delavce je pomembno še, da so tako do žrtve kot povzročitelja nasilja spoštljivi in spoštujejo njegovo dostojanstvo (McClennen, 2010). S primernim pristopom in napotitvijo na svetovanje lahko delujemo preventivno ter s tem ponudimo možnost pretrganja začaranega kroga nasilja (Ent, Evers, Komduur, 2001).

Slaba odzivnost strokovnih delavcev, ki pridejo v stik z osebo, ki kaže znake nasilja, lahko implicira na sprejemanje kakršnega koli nasilja, zato je pomembno, da imajo različne organizacije in institucije, ki delajo s povzročitelji nasilja ali na kakšen drug način pridejo v stik z nasiljem, ustrezno znanje za ravnanje in skupna izhodišča za delo s povzročitelji. Tako je za službe, ki se pri svojem delu srečujejo s povzročitelji nasilja ali izvajajo programe za delo s povzročitelji nasilja, pomembno, da njihovi programi temeljijo na jasni teoretski osnovi razumevanja nasilja (Aničič, 2015; Jasinski, 1998).

Za osebe, ki delajo na področju nasilja v kateri koli instituciji ali organizaciji, je pomembno, da so izobražene o intimnopartnerskem nasilju ali drugi vrsti nasilja, o vplivih nasilja, krogu nasilja ter kompleksnosti socialnih faktorjev, ki vplivajo na nasilje in žrtev (Jasinski, 1998).

Aničič in drugi (2015, str. 47) naštevajo nekaj lastnosti, ki jih mora zagotavljati primerno usposobljeno osebo za delo s povzročitelji nasilja:

- poglobljeno razumevanje dinamike nasilja;
- čustvena pismenost in asertivnost;

- zmožnost kritičnega razmišljanja o lastnem vedenju, lastni identiteti, vlogi spolov in poznavanje lastne preteklosti nasilja;
- občutljivost glede spolnih hierarhij;
- zavzemanje za nenasilne odnose in enakost med spoloma;
- sposobnost vodenja skupin.

1.7. Programi, namenjeni povzročiteljem nasilja

16. člen Zakona o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima (2015) državam pogodbenicam narekuje vzpostavitev programov preventive in programov obravnavanja povzročiteljev nasilja. Zapisano je takole:

(1) Pogodbenice sprejemajo potrebne zakonodajne ali druge ukrepe za vzpostavitev ali podporo programov za učenje storilcev nasilja v družini o nenasilnem vedenju v medosebnih odnosih z namenom preprečevanja nadaljnjega nasilja in spreminjanja nasilnih vedenjskih vzorcev. (2) Pogodbenice sprejemajo potrebne zakonodajne ali druge ukrepe za vzpostavitev ali podporo programov, katerih namen je preprečiti storilcem, posebej spolnim prestopnikom, da bi ponovili dejanje. (3) Pri sprejemanju ukrepov iz prvega in drugega odstavka pogodbenice zagotovijo, da so varnost, podpora in človekove pravice žrtve glavna skrb in da se, kadar je to primerno, ti programi vzpostavijo in izvajajo v tesnem sodelovanju s strokovnimi službami za podporo žrtev.

Programi za povzročitelje nasilja so se razvili in se še razvijajo. Primarni cilj programov je povečati varnost osebe, ki je doživljala nasilje. Sekundarni cilj je pomagati povzročiteljem nasilja, da spremenijo zakoreninjene vzorce nasilnega vedenja, da se naučijo, kako vzpostaviti in vzdrževati spoštovanja vredno in enakovredno razmerje. Prvi program za povzročitelje nasilja se je vzpostavil v 70. letih (Brown in Hampson, 2009). Programi za povzročitelje nasilja, ki so trenutno na voljo, so zelo različni. Razlika med programi je odvisna predvsem od zadane intervencije in razumevanja narave nasilja. Nekaterim je bolj blizu sociološka, nekaterim pa psihološka razlaga nasilja. V praksi večina programov za nasilje črpa iz elementov obeh teorij in razume naravo problema v širšem kontekstu, ki je povezano z neenakostjo med spoloma, socializacijo in učenjem. S tem razumevanjem programi svoje intervencije osredotočajo na spremembo vedenja in načine, kako bolje komunicirati (Day, Chung, O’Leary, in Carson, 2009 v Day, 2015).

Raziskava Cavanagh in Lewis (2001) je pokazala, da je pri sprejemanju odgovornosti povzročiteljev za nasilje pomembna nekakšna oblika fokusirane intervencije. Oblika intervencije, ki se je izkazala za najbolj učinkovito, je s sodišča odrejen obisk programa za povzročitelje nasilja. Ta način naj bi vseboval nadzor nad udeleženo povzročitelja v programu in različne metode dela s povzročiteljem, s katerimi bi se nasilno vedenje spremenilo.

Kljub temu je delo s povzročitelji nasilja še vedno nova smer, ki se v nekaterih državah sploh še ni dobro razvila. Veliko na novo vzpostavljenih programov za povzročitelje nasilja se zgleduje po feminističnem pristopu, ki zagovarja, da je nasilje povzročiteljev (ki so v večini moški) način obvladovanja ženske in dokazovanja moške nadvlade. Pristop govori tudi o različnih oblikah nasilja, ne samo o fizičnem (Ali in Naylor, 2013).

Poročila raziskav glede nasilja in dela s povzročitelji priporočajo najbolj primeren model za delo s povzročitelji nasilja, to je kognitivno-vedenjski pristop skupaj z analizo spola. Kognitivno-vedenjski pristop zagovarja stališče, da je nasilno vedenje naučeno vedenje, ki ga povzročitelji nasilja lahko spremenijo, hkrati pa zahteva od povzročitelja nasilja, da prevzame odgovornost za svoje pretekle odločitve in prihodnje izbire. Pristop predlaga delo v skupini in izkušeno vodjo skupine. Hkrati se pristop analize spola postavlja po robu prepričanju družbe, ki daje moškemu moč (povzročitelju nasilja) za nadvlado nad osebo ženskega spola (Mullender in Burton, 2000).

V nekaterih državah po Evropi nimajo programov za povzročitelje nasilja. Nekatere države imajo projekte, kot primer podajam Madžarsko, ali pa se s tovrstno problematiko ne ukvarjajo, vsaj ne aktivno. Pomembno je poudariti, da je večina programov za povzročitelje nasilja organizirana v obliki nevladnih organizacij, kjer finančna sredstva organizacije zbirajo same, tj. zasebno, ali se pa prijavljajo na razpise (Wojnicka, 2015).

V Združenih državah Amerike in Kanadi za delo s povzročitelji nasilja uporabljajo program The Duluth Model. Program (Domestic Abuse Intervention Programs – v nadaljevanju DAIP) je bil vzpostavljen leta 1981 v Minnesoti, v kraju Duluth, kot intervencijski program za povzročitelje nasilja v času prestajanja kazni zapora. Cilj DAIP je zaščita žensk pred povratnim nasiljem. Temelji na feministični perspektivi, ki govori o tem, da moški uporabljajo nasilno vedenje za vzpostavitev moči in kontrole nad ženskami, ki imajo v družbi neenake socialni, ekonomski in politični položaj. To ilustrirajo s tako imenovanim kolesom moči in kontrole. Program zajema skupinska srečanja oseb istega spola, ki so povzročale nasilje. Skupina se srečuje od šest do šestintrideset tednov, poudarek srečanj pa je na sprejemanju odgovornosti za povzročeno nasilje, razumnih čustvenih odzivih in odnosih (Corvo, Dutton in Chen, 2009)

Če je le mogoče, naj bi skupine za povzročitelje nasilja vodila žensko-moška ekipa. Prisotnost ženske svetovalke ali vodje ima nekaj prednosti. V skupino doprinese zavedanje glede težav in perspektiv, ki jih moški vodja skupine (tudi če je še tako zaveden in občutljiv glede ženske perspektive) ne bo opazil. Sodelujoči v skupini so na tak način vabljeni in hkrati prisiljeni, da komunicirajo z žensko vodjo na spoštljiv način in se naučijo sprejeti kritiko ženske. Odnos med vodjama, ki sta različnega spola, udeležencem daje zgled o spoštljivi interakciji, sprejemanju kompromisov in deljenju vodenja (Vir Tyagi, 2006). Te prednosti lahko izgubimo, če je ženska nameščena na mesto pomočnice ali če je med njima kakršna koli druga neenaka dinamika. Zato je za udeležence včasih bolje, da vidijo, da je ženska na višjem položaju kot moški (Bancroft, 2007). Spolna različnost vodij je predlagana tudi v programih za delo s povzročitelji v tujini. Naveden je tudi predlog, da naj vodje ne bi delale z več kot desetimi osebami, največ z dvanajstimi oziroma s toliko osebami, kot same menijo, da lahko z njimi delajo učinkovito in se počutijo varno (South East Domestic Violence Intervention Programme – SEDVIP, 2014, str. 27).

1.8. Nenasilna komunikacija

Nenasilna komunikacija je način, s katerim na primeren in neškodljiv način komuniciramo z drugimi. S tehnikami nenasilne komunikacije lahko prispevamo k bolj konstruktivni komunikaciji (Hrovat, 2016, str. 141). Avtorica (ravno tam) navaja pravila nenasilne komunikacije, ki zajemajo naslednje: izražamo svoje občutke in čustva z »jaz« stavki in sprejemamo čustva drugih; raziskujemo svoje počutje in želje; pogovor usmerjamo na to, kaj pričakujemo in želimo, ne na tisto, česar ne želimo; izogibamo se lastnim avtomatičnim odzivom, jih najprej poskušamo reflektirati; sprejmemo odgovornost za lastno vedenje; spoštujemo osebne meje osebe in se pri tem zavedamo, da kritika ne pomeni zavrnitev nas kot osebe; če podajamo kritiko, naj bo ta dobronamerna, namenjena spremembi vedenja osebe do nas ali drugih, pri čemer moramo biti pozorni, da kritiziramo človekovo vedenje in ne osebnosti; kritiziramo določeno vedenje in ne posplošujemo; do človeka se vedemo spoštljivo, tudi če se s to osebo ne strinjamo; cilj reševanja konflikta je dogovor, kjer se obe osebi počutita bolje.

1.9. Pomen preprečevanja nasilja

Veliko posledic nasilja bi lahko preprečili, če bi imeli ustrezne preventivne programe za povzročitelje nasilja in učinkovite intervencije (Straus, 1990b). Raziskave kažejo, da je pri preprečevanju nasilja pomembna preventiva. To pomeni, da do nasilja sploh ne bi prišlo, če bi

bili ljudje bolj ozaveščeni o nasilju, vzorcih nasilja in posledicah, kar bi doprineslo k zmanjšanju tolerance do nasilja. Različni avtorji pišejo o primarni, sekundarni in terciarni preventivi (Mullender, 2000; Hamby, 1998, str. 210). Primarna preventiva pomeni, da se otroke in mladostnike izobražuje o nasilju v družini ali drugih vrstah in oblikah nasilja kot del programa v osnovnih šolah. S tem bi preprečili, da do nasilja sploh pride. Sekundarna preventiva pomeni, da je do nasilja že prišlo, ampak je pomembno, da odgovorne osebe oziroma osebe, ki obravnavajo nasilje, preprečijo nadaljnje nasilje. Pri tej vrsti preventive so pomembne takojšnje intervencije organizacij, ki so določene z zakonom. Terciarna preventiva se osredotoča na ljudi, ki imajo izkušnjo z nasiljem. To vključuje delo s povzročitelji nasilja, ženskami, otroki in drugimi, na katere je nasilje vplivalo.

2. Problem

V četrtem letniku izobraževanja na Fakulteti za socialno delo sem opravljala prakso na centru za socialno delo, kjer sem spoznala, da se ne dela veliko s povzročitelji nasilja. Pošljejo jim vabilo na pogovor v okviru nudenja prve socialne pomoči, ki se izvaja bolj v obliki usmerjevalnega pogovora ali pa v obliki strokovnega svetovanja, ki se izvaja v okviru socialnovarstvene storitve prva socialna pomoč ali pomoč družini za dom (Zakon o dopolnitvi Zakona o socialnem varstvu, 2017). Osebo najprej napotijo v različne programe, v okviru katerih naj bi po zaključku prenehala z nasilnim vedenjem ali to vedenje vsaj zavestno kontrolirala. Menim, da ni dovolj, da se dela le z žrtvijo nasilja (čeprav je to zelo pomembno) ampak se tudi povzročitelja nasilja vključuje v programe pomoči. Raziskava Bezenšek Lalič (2009) je pokazala, da delo s povzročitelji nasilja pri socialnih delavkah ni tako v ospredju kot delo z žrtvami nasilja. Navaja tudi podatek, da le 62 % centrov za socialno delo povzročitelje nasilja pokliče na razgovor (Bezenšek Lalič, 2009). Res je, da je veliko uporabnikov nemotiviranih ali zunanje motiviranih in je zato proces dela otežen, a je kljub temu treba vlagati tudi v to področje dela.

Raziskovala bom delo s povzročitelji nasilja v severovzhodni Sloveniji. Za raziskavo tega dela Slovenije sem se odločila, ker sem med raziskovanjem tem ugotovila, da raziskav za ta del Slovenije na tem področju ni. Ker je s 1. 10. 2018 prišlo do reorganizacije centrov, je sedaj v tej regiji samo ena koordinatorica za preprečevanje nasilja.

Prvotno sem si metodološki del raziskave zamislila tako, da bi opravila intervjuje s povzročitelji nasilja, ki so bili vključeni v katero koli obliko pomoči. Želela sem raziskati, kateri dejavniki, dogodki ali situacije so bili ključni, da so še naprej vztrajali v procesih pomoči. Želela sem raziskati tudi, kakšne so izkušnje povzročiteljev nasilja v tem delu Slovenije z različnimi oblikami pomoči, ki so jih bili deležni. Med iskanjem respondentov sem naletela na nekaj ovir. Kot študentka socialnega dela nisem imela dostopa do osebnih podatkov teh oseb, zato sem se obrnila na strokovne delavke na centrih za socialno delo v Pomurju in na strokovne delavce v Društvu za nenasilno komunikacijo, ki deluje v Pomurju, da bi oni vzpostavili stik z osebami. Pri tem so se pojavile še druge ovire. V Pomurju ni veliko oseb, ki bi prenehale z nasiljem. Med osebami, ki so bile v procesu pomoči in so ga zaključile, je bila velika večina povratnikov, ki so še naprej povzročali nasilje. Veliko uporabnikov ni zaključilo procesa pomoči ali so se udeležili le nekaj srečanj. DNK je zavezoval dogovor o sodelovanju, ki zahteva, da ne posredujejo osebnih podatkov tretji osebi. Na centrih za socialno delo se strokovne delavke izmenjujejo vsakih nekaj let, zato so mi strokovne delavke lahko govorile le v svojem imenu in

o aktualnih uporabnikih. Zato sem se odločila, da spremenim fokus raziskave ter se osredotočim na strokovne delavce in delavke, ki delajo na področju nasilja in pridejo v stik s povzročitelji nasilja. Intervjuje sem opravila s strokovnimi delavci, ki delajo na področju nasilja s povzročitelji nasilja na Centru za socialno delo Pomurje v enotah Murska Sobota, Lendava, Gornja Radgona in Ljutomer. Za to regijo sem se odločila, ker menim, da premalo povzročiteljev nasilja poišče kakšno obliko pomoči ali dlje časa vztraja pri njej. V nalogi me bo zanimalo, kako poteka proces dela s povzročiteljem nasilja. Treba se je zavedati, da se veliko uporabnikov, ki povzročajo nasilje, v programe pomoči vključi po predlogu državnih institucij, ki so lahko pravno zavezujoče. To pomeni, da so uporabniki zunanje motivirani (Aničić idr., 2015).

Predpostavljam, da bodo strokovne delavke, ki delajo na področju nasilja s povzročitelji, izpostavile, kakšne spremembe bi bile potrebne, da bi se delo s povzročitelji nasilja izboljšalo. Raziskovalna vprašanja so naslednja:

1. Kako poteka delo s povzročitelji od odkritja do zaključka zadeve?
2. Kako na proces dela vpliva motivacija povzročiteljev za spremembo in dejstvo, da povzročitelj nasilja ni zavezan k sodelovanju?
3. Kaj konkretno bi strokovni delavci potrebovali za boljše delo s povzročitelji dela?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, ker sem zbirala besedne opise oseb in jih potem kvalitativno analizirala. Je poizvedovalna, ker sem zbirala informacije o njihovem načinu dela, o tem, kaj vpliva na njihov proces dela in kakšne spremembe bi bile potrebne. Raziskava je empirična, ker sem zbirala novo, izkustveno gradivo z intervjuji.

3.2. Raziskovalni instrument

V raziskavi sem zbirala podatke s polstrukturiranim vprašalnikom, ki je razdeljen na tri teme, ki se navezujejo na raziskovalna vprašanja. Vprašanja so razporejena po temah. Prva tri vprašanja se navezujejo na organizacijo dela s povzročitelji nasilja. Z organizacijo dela sem se želela osredotočiti na dogajanje s povzročiteljem nasilja od odkritja nasilja naprej. Vprašanja tega sklopa sem sestavila po konceptu delovnega odnosa in osebnega stika (Čačinovič, 2009), kjer me je zanimalo, če in v kolikšni meri je ta koncept prisoten pri delu s povzročitelji nasilja predvsem kot element instrumentalne definicije problema. Naslednji nabor vprašanj je osredotočen na morebitne ovire, ki se lahko pojavijo pred ali med procesom dela, in njihov vpliv na proces. Zadnje vprašanje se navezuje na izboljšanje dela s povzročitelji nasilja. Zanimali so me predvsem predlogi strokovnih delavcev za uspešnejše delo s povzročitelji nasilja.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacija zajema vse strokovne delavce in delavke na Centru za socialno delo Pomurje v Republiki Sloveniji (enote Murska Sobota, Lendava, Ljutomer in Gornja Radgona), ki delajo na področju nasilja s povzročitelji nasilja v letu 2018/2019.

Vzorec je neslučajnostni, priložnostni in namenski. V vzorec so vključene enote populacije, ki izpolnjujejo kriterije, bistvene za mojo raziskavo, hkrati pa so to osebe, ki so bile pripravljene sodelovati z mano.

3.4. Zbiranje podatkov

Kontakte oseb sem pridobila na spletni strani Skupnost centrov za socialno delo Slovenije (Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, 2019) in preko koordinatorke za preprečevanje nasilja v Pomurju. Na podlagi pridobljenih kontaktov sem vzpostavila stik z osebami. Stik sem

vzpostavila preko telefonskega klica ali osebno in vsakemu posamezniku predstavila namen klica, teme vprašalnika in predviden čas pogovora. Po privolitvi za sodelovanje sem se dogovorila za čas in kraj srečanja, pri čemer sem se prilagajala sogovornikom. Pogovori so potekali na delovnem mestu, v pisarni intervjuvanih. Za nemotenost pogovora so poskrbele osebe, s katerimi sem opravljala intervju, saj smo se večinoma dogovorili za intervju v času neuradnih ur enote. Le dvakrat se mi je zgodilo, da je vmes potrkala ena oseba, ampak je ta vseeno počakala. Po predhodni privolitvi intervjuvanih oseb sem pogovore snemala s telefonom, doma naredila transkripcijo pogovora in zbrisala pogovor. Tako so želele tri intervjuvane osebe. Le pri eni osebi sem si po predhodnem dogovoru zapisovala ključne besede in pozneje pridobljene podatke zapisala. Intervjuje sem z metodo spraševanja opravljala v času od 15. 4. do 9. 5. 2019. V diplomskem delu ne uporabljam imen oseb, tudi vrstne rede intervjujev se zamenjala, saj so si intervjuvane osebe želele zagotoviti anonimnost, na ta način pa jim zagotavljam varovanje osebnih podatkov. Namesto imen sem uporabila črke po abecednem vrstnem redu. Intervjuji so trajali nekje pol ure.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke, zbrane z intervjuji, sem obdelala v skladu s kvalitativno analizo (Mesec, 2007). Najprej sem vse pogovore zapisala in jih parafrazirala. To pomeni, da sem jih zapisala v knjižnem jeziku, vmes pa sem kakšne besede pustila v grobi obliki, da ne izgubijo pomena.

V zapisanih intervjujih sem najprej podčrtala relevantne izjave. Izjave sem izbirala glede na pomembnost moje raziskave. Zaradi preglednosti sem oblikovala tabele za vsako vprašanje posebej. V eno tabelo so vključeni vsi intervjuji, ki podajajo odgovor na isto vprašanje. Dodatno sem razčlenila tiste dele besedila, kjer se je v eni enoti pojavilo več pomembnih podatkov pod drugo kategorijo. Tako sem eno enoto razčlenila na dve ali več enot. Če se mi je celota zdela preveč vsebinsko povezana, je nisem ločila z drugo številko, ampak le z dodatno črko znotraj iste številke. V tabeli sem odprto kodirala – relevantnim izjavam sem pripisala številko izjave, pojem, podkategorijo in kategorijo. Prilagam kratek primer kodiranja, celoten postopek kodiranja je na voljo v prilogi.

Preglednica 1: Primer odprtega kodiranja

Številka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
A23	Cilj našega dela je, da se nasilje preneha.	Prenehanje nasilja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
A24	S tem mislim, da je žrtvi zagotovljena varnost pred nasiljem.	Zagotavljanje varnosti žrtve	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

V nadaljevanju analize sem osno kodirala. Zbrala sem vse enote, katerim sem pripisala isti pojem, in jih razporedila glede na skupno podkategorijo in kategorijo. Navajam le en kratek primer osnega kodiranja, preostanek je v prilogi.

Ovira

- Manipuliranje:
 - Povzročitelji kot manipulatorji (C22),
 - Zmotno razumevanje pomoči (A30b),
- Izobraženost:
 - Težje delo z izobraženimi povzročitelji nasilja (A30),
- Prepričanje povzročitelja:
 - Povzročitelji nasilja kot žrtve (A21, A22, B36),
 - Neposlušnost partnerke razlog za nasilje (B37).

V nadaljevanju sem predstavila rezultate s pomočjo odprtega in osnega kodiranja. Nekatere kategorije sem pri pisanju rezultatov med seboj združila predvsem zaradi vsebinske povezanosti in boljše preglednosti. Za boljše razumevanje sem v poglavju rezultati z odebeljenim tiskom zapisala pojme, ki sem jih uporabila pri odprtem in osnem kodiranju, v poševnem tisku pa so zapisane posamezne izjave, ki se navezujejo na določen pojem. V nadaljevanju sem rezultate povezala s teoretičnimi predpostavkami in zapisala razpravo.

4. Rezultati

4.1. Začetek dela s povzročitelji nasilja in delo strokovnih delavcev

Strokovne delavke, s katerimi sem opravila intervjuje, so opisale, *kako se delo s povzročitelji nasilja začne*. Večinoma dobijo obvestilo policije ali interventne službe, da je v družini prišlo do nasilja (B5: *»Iz dopisa, ki ga dobimo, je razvidno, kdo je žrtev in kdo povzročitelj.«*). Lahko pa tudi žrtev sama prijavi nasilje pristojnemu centru za socialno delo ali policiji (B2: *»Včasih katera od žrtev prijavi nasilje na policijo ali pride osebno na center za socialno delo.«*). Naloga policije po odkritju nasilja v primeru izreka ukrepa prepovedi približevanja je, da odstrani povzročitelja nasilja iz doma, kjer stanuje skupaj z žrtvijo, in o tem obvesti strokovne delavce na centru za socialno delo. Center kot organ pomoči ponudi pomoč povzročitelju nasilja in ga povabi v eno izmed možnih storitev, to je osebna pomoč posamezniku ali svetovanje v okviru prve socialne pomoči.

Zakon centru za socialno delo, ki je socialnovarstvena služba, nalaga *storitve*, ki jih izvajajo. Izvaja storitve, med katerimi sta prvi socialna in osebna pomoč, ki sta namenjeni različnim skupinam ljudi, tudi povzročiteljem (A3: *»Ena izmed storitev iz socialnovarstvene dejavnosti je prva socialna pomoč. Mi imamo dolžnost tudi povzročitelju nasilja to nuditi.«*).

Strokovni delavci, ki delajo s povzročitelji nasilja, *sodelujejo* med sabo. Pri enem primeru običajno sodeluje več oseb. Hkrati sodelujejo tudi z drugimi službami (E2: *»Velikokrat sodelujemo s sodišči ali policijo, če potrebujejo kakšno poročilo za nadaljevanje postopka ali poročilo o napredku posameznika.«*).

Strokovni delavci po prejemu obvestila o nasilju čim prej *vzpostavijo stik* s povzročiteljem (A14: *»V primerih, ko je nasilje, poskušamo čim prej vzpostaviti stik, to je v enem dnevu ali dveh.«*). Lahko se tudi zgodi, da povzročitelj nasilja sam vzpostavi stik s centrom za socialno delo (B8: *»Pogosto se tudi zgodi, da se povzročitelj sam oglasi na centru.«*, E3: *»V večini primerov so napoteni, da vzpostavijo stik z nami [...]«*). Kontakte oseb strokovne delavke pridobijo iz vlog in drugih dokumentov, ki se jih obravnava na centru ali jim policija posreduje kontakt.

V večini primerov center za socialno delo vzpostavi stik s povzročiteljem. Najpogostejša oblika vzpostavitve stika je telefonski klic (B6: *»Če razpolagamo s telefonsko številko, ga pokličemo.«*). Če se povzročitelj nasilja ne odzove, pošljejo vabilo. Le eden izmed strokovnih delavcev ima drugačno prakso (E26: *»Večinoma pošljemo vabilo, da ga vabimo na razgovor na center.«* E27: *»Redkokdaj pokličemo.«*). Nekateri tudi večkrat skušajo vzpostaviti stik (C4:

»Vabilo mu pošljem prvič, drugič in tretjič, kjer mu zraven pošljem zloženko. Na tak način poskušamo priti do samih povzročiteljev.«). Dve izmed strokovnih delavk sta omenili tudi odhod na teren (F18: *»[...] ali obiska na domu oziroma tam, kjer oseba je.«*). Podlaga za vzpostavitev stika je odkritje nasilja. Pri vzpostavitvi stika se poskušajo strokovni delavci dogovoriti za svetovalni ali osebni razgovor. Ena izmed strokovnih delavk je izpostavila, kako pomemben je način vzpostavitve stika s povzročiteljem (F28: *»Najbolj pomembno se mi zdi, kako jih povabimo na razgovor.«*).

Po telefonu mu predstavijo *razlog za vzpostavitev stika* (F21: *»Pri prvem stiku ga seznanimo z namenom klica, da izhajamo iz prijave, in samo vsebino storitve.«*) Hkrati pa že takrat poskušajo vzpostaviti socialnodelovni odnos.

Pri delu s povzročitelji nasilja sta dve strokovni delavki poudarili, kako pomembna je *razdelitev dela*, da ena strokovna delavka dela samo z žrtvijo, druga pa samo s povzročiteljem (B11: *»Nekako smo iz prakse in preteklosti ugotovili, da je naše delo uspešnejše, če s povzročiteljem nasilja dela druga oseba kot z žrtvijo.«*). Razlog za to je, da jim uporabniki ne bi očitali *pristranskosti*.

Pri samem *postopku dela* strokovne delavke že na začetku procesa pretehtajo, ali je treba vključiti regijsko koordinatorko v proces ali ne. Regijsko koordinatorko nekateri vključijo, če je bil izrečen ukrep prepovedi približevanja ali gre v odnosu za kakšno kompleksnejšo zadevo. V tem primeru se na centru osredotočijo na delo z žrtvijo (B10: *»Kadar je pa kakšna kompleksnejša zadeva, na primer da so vključeni otroci ali je že zgodovina nasilja s tem povzročiteljem nasilja, imamo dogovor s koordinatorko za preprečevanje nasilja, da ona opravi razgovor s povzročiteljem nasilja.«* B10a: *»V takem primeru se na enoti osredotočimo na žrtve.«*). Ena izmed strokovnih delavk je izpostavila, da je pomembno, da se povzročitelju nasilja nudi pomoč v enaki meri kot žrtvi, v kolikor jo je ta pripravljen sprejeti.

4.2. Delovni odnos s povzročiteljem nasilja in napotitev v druge oblike pomoči

Storitev prva socialna pomoč *traja* do pet razgovorov. Eden izmed strokovnih delavcev je povedal, da on sam opravlja svetovalno storitev z enim povzročiteljem nasilja na približno vsake tri tedne in da je vsak primer poseben (E7: *»Razgovore s posameznikom opravljam večinoma enkrat na tri tedne, odvisno od primera.«*).

Večina intervjuvanih strokovnih delavk je izpostavila *cilje*, h katerim stremijo pred in med potekom delovnega procesa s povzročiteljem nasilja. Cilji so: prenehanje nasilja, sprememba vedenja in odnosa do nasilja ter stabiliziranje odnosov. Ena izmed strokovnih delavk je

izpostavila, da je njen cilj, da se nasilje preneha predvsem zaradi varnosti žrtve (A23: *»Cilj našega dela je, da se nasilje preneha.«* A24: *»S tem mislim, da je žrtvi zagotovljena varnost pred nasiljem.«*). Nekateri so izpostavili še učenje nenasilnih vzorcev vedenja, izboljšanje komunikacije in odnosov ter uvid povzročitelja v nasilno dejanje (F25: *»Moj glavni cilj je, da povzročitelji uvidijo svoje nasilno vedenje in ravnanje ...«* F26: *»... ter da je potrebna sprememba tega vedenja.«*).

Pri uporabi načel dela s povzročitelji nasilja je večina intervjuvanih strokovnih delavk izpostavila, da se z uporabnikom pogovarjajo o posledicah nasilnega vedenja in o potrebni spemembi nasilnega vedenja (C18: *»Povem mu, kakšne so posledice, kakšna je njegova kazenska odgovornost.«* D25: *»Mi kot strokovni delavci se trudimo po najboljših močeh, da mu razložimo, da njegovo dejanje škoduje žrtvi in njemu ...«* E15: *»Poskušam jih tudi prestrašiti s policijo, da ga bo zaprla, če bo izvajal nasilje.«*). Polovica intervjuvanih je izpostavila, da ga seznanijo z ničelno toleranco do nasilja. Nekateri ga soočajo z njegovo odgovornostjo do storjenega vedenja (C17: *»Soočam ga tudi z njegovo odgovornostjo, vedenjem, ravnanjem, da ima vedno možnost izbire, da je odgovornost za nasilni odnos na strani močnejšega.«*).

Če je izdan ukrep prepovedi približevanja, mu strokovne delavke pojasnijo namen ukrepa in naloge posameznih služb. Povzročitelja nasilja seznanijo tudi z možnimi oblikami pomoči (F15: *»Pomoč ponudimo pri nas na centru, v zdravstvu ali v drugih zunanjih institucijah. Odvisno, na kateri stopnji je.«*). Hkrati se nekatere strokovne delavke prilagajajo posamezniku (D27: *»Ponavadi natanko veš, kako, na kakšen način in s kom govoriti, drugega pa včasih malo okrog prineseš z različnimi metodami, pregovarjanji, predvsem z namenom, da ga ne izgubiš takoj.«*). Ena izmed strokovnih delavk je izpostavila, da poskuša v razgovorih ugotoviti, v čem je problem (B31: *»V teh razgovorih poskušamo ugotoviti, kje je problem, zakaj prihaja do nasilja, katera situacija privede osebo do nasilnega vedenja.«*), drugi poskušajo skupaj z uporabnikom priti do definicije problema (A5: *»V tem času poskušamo skupaj s povzročiteljem nasilja definirati, kaj je problem in kakšne so možnosti.«*).

Dva intervjuvana sta izpostavila, da se definicija problema veže na podano prijavo (E28: *»Problem vedno definiramo okrog poročila, ki ga dobimo od policije.«*). Pri samem razgovoru izhajajo iz storjenega dejanja. Povzročitelja nasilja poskušajo nekateri pridobiti na ta način, da ga vprašajo po njegovem razumevanju situacije oziroma želijo slišati njegovo zgodbo (C9: *»Ko pridejo k meni na razgovor, jih poskušam pridobiti na ta način, da jih vprašam, kaj je njihova zgodba.«*).

Strokovni delavci so izpostavili še druga načela. Pomembno je spoštovanje povzročitelja nasilja kot osebe z izkušnjami, ob tem ne kritizirajo njegove osebnosti (F38: *Pri delu je*

pomembno, da povzročitelja spoštujemo kot človeka, ker bo drugače zavrnil sodelovanje», B44: *»Razgovor poskušam zastaviti tako, da sem prijazna, ga ne obsojam in želim slišati njegovo zgodbo.«*). Nekateri strokovni delavci poskušajo pomiriti povzročitelje nasilja, drugi osvetljujejo njegovo stisko in raziskujejo njegovo življenjsko situacijo, zrcalijo njegovo vedenje ali ga hkrati soočajo z dejstvi (F24: *»V drugem delu razgovora pa pridemo vmes strokovni delavci s svojim znanjem, kjer ga soočamo z zapisanim, dejstvi in ga postavimo na realna tla.«*). Le ena izmed intervjuvanih je izpostavila, da pri pogovoru uporablja vprašanje izjem (F35: *»Uporabljam tudi vprašanje izjem. Če oseba na primer pije alkohol in mi pove, da je vmes nehal, ga vprašam po tem, kaj mu je pomagalo takrat, da je nehal piti in je zdržal pri tem.«*) in se poskuša ravnati po etiki udeležnosti.

V času delovnega procesa strokovni delavci *napotijo povzročitelje nasilja tudi v zunanje organizacije* po pomoč. Vse intervjuvane osebe so povedale, da usmerijo oziroma vsaj poskušajo usmeriti povzročitelje nasilja v Društvo za nenasilno komunikacijo (A7: *»Hkrati usmerjamo v druge bolj obsežne oblike pomoči, kot je Društvo za nenasilno komunikacijo s programom Trening socialnih veščin.«*), nekateri tudi v psihiatrično obravnavo ali zdravljenje (E25: *»Velikokrat posameznike napotim tudi v zunanje ustanove, kot je Društvo za nenasilno komunikacijo, ali na kakšno zdravljenje, terapijo.«*).

Glede *pogostosti udeležbe* v zunanjih oblikah pomoči kot tudi storitvah, ki jih izvajajo centri, so intervjuvanci odgovorili različno. Nekateri so povedali, da se povzročitelji redko odločijo za zunanjo obliko pomoči (A8: *»Dejansko vse povzročitelje nasilja mi napotimo v društvo, ampak malokdo se za to odloči.«*) in za svetovalno storitev, ki jo center ponudi povzročitelju. Drugi so povedali, da zunanjo obliko povzročitelji sprejmejo (C8 in C8a: *»Sama jih usmerjam v društvo za nenasilno komunikacijo, ki deluje tudi v Pomurju, in včasih nekateri sprejmejo vključitev. Nekateri se tudi udeležijo celotnega procesa.«*).

4.3. Ovire, motivacija in samovoljnost povzročiteljev

Kot najpogostejše ovire so intervjuvani strokovni delavci izpostavili *neudeležnost* povzročiteljev nasilja na prvih razgovorih ali naprej v procesu (B35: *»Večina s tistim prvim razgovorom zaključi, ker nočejo sodelovati.«*), *zavrnitev sodelovanja* (B21: *»Nekateri nas zavrnejo že po telefonu.«*) in *neodzivnost* (C27: *»Menim, da ni mogoče delati z vsakim povzročiteljem. To so osebe, ki se sploh ne odzivajo, ki nimajo nobenega uvida, da so kar koli narobe naredile. Ti se ne oglašajo na telefon, niti se ne odzovejo nobenemu vabilu.«*). Veliko jih je tudi izpostavilo, da povzročitelji *prelagajo krivdo* na druge in na same žrtve (F6:

»Običajno povedo, da niso oni krivi, da si drugi izmišljujejo.«). Prepičanje povzročiteljev, da so oni žrtve, da niso krivi in da si je partnerka to zaslužila, pogosto vpliva na proces (B37: »Nekateri menijo, da tako mora biti, če partnerka ne posluša, jo bo pač udaril in v tem ne vidijo napake.«).

Intervjuvani so izpostavili tudi *manipulacijo in minimaliziranje nasilja* (C22: »Povzročitelji zelo radi manipulirajo, zato je zelo pomembno izhajati iz tega, kaj se je zgodilo.«, E11: »Povzročitelji nasilja večinoma minimalizirajo lastno nasilno vedenje, da ni tako hudo, kot je žrtev predstavila svojo zgodbo.«).

Kot oviro so izpostavili tudi *zasvojenost z alkoholom* (D23: »Tudi zasvojenost z alkoholom je lahko zelo težavna, ker nimajo pod kontrolo ne svoje zasvojenosti ne sebe.«) in *duševne težave*, ki ovirajo delo strokovnih delavk s povzročitelji nasilja (D22: »Velikokrat so lahko ovira kakšne duševne motnje povzročitelja nasilja.«).

Kot nekatere druge ovire so posamezni strokovni delavci izpostavili domače okolje, popuščanje družinskih članov, slabe predhodne izkušnje z institucijo, težave v odnosih, občutek stresa strokovne delavke (A35: »Z vidika strokovnega delavca je mogoče stresno le to, da ti kot strokovna oseba govoriš eno, on pa drugo.«), odsotnost želje po spremembi, prekinitev pomoči, če se povzročitelj vrne k žrtvi, in neprilagodljiv delovni čas organizacije.

Kot motivacijo pri delu s povzročitelji je večina izpostavila, da uporabniki *sprejemajo pomoč*, vsaj prvi razgovor (A18: »Načeloma sprejemajo ta prvi razgovor, [...]«), iz različnih razlogov (C8b: »Razlogi za to so različni: nekateri vidijo, da so nekaj naredili narobe, drugi pa se udeležijo, ker menijo, da se bodo s tem izognili kazni na sodišču.«). Nekateri želijo zagovarjati sebe s tem, ko povejo svojo plat zgodbe, ker se želijo pogovarjati ali ker želijo ohraniti odnose s pomembnimi osebami. Ena oseba je izpostavila, da je nekaterim pomemben občutek slišnosti.

Intervjuvanke so izpostavile, da so nekateri povzročitelji *zunanje motivirani*, ker se prestrašijo posledic ali menijo, da se bodo z udeležitvijo izognili kazenskemu pregonu (D21: »... ker menijo, da se bodo s tem izognili sodnemu postopku ali bodo z udeležbo na svetovanju bolje prišli čez sodni postopek ali da bi pridobili žrtev nazaj.«).

Manj kot polovica strokovnih delavcev je prepričana, da *vplivajo na povzročitelja pozitivno* (E37: »Menim, da vplivam na povzročitelja definitivno pozitivno.«).

Ena izmed strokovnih delavk je izpostavila, da motivira povzročitelja, če ga vpraša po izjemi – *vprašanje izjem* (F36: »Takrat začne on sam z neko zavzetostjo pripovedovati o tej dobri izkušnji.«). Druga je povedala, da imajo pomembno vlogo *družinski člani* (E19: »Šele

odločno ukrepanje ožjih članov in družine, kot je prijava policiji, vztrajanje pri potrebni spremembi, ki jo mora povzročitelj narediti, lahko stvari premaknejo.»)

Kot eno izmed ovir ali motivacijo so vsi intervjuvanci izpostavili vpliv *lastne volje* povzročitelja nasilja na udeležbo. Izpostavili so, da se povzročitelj svetovanja oziroma pomoči udeleži, le če on tako želi. Strokovni delavci ga v to ne morejo prisiliti in so ga s tem primorani prepustiti odločitvi drugih služb (F22: *»Svetovanje je prostovoljno, pri čemer je potrebna povzročiteljeva privolitev.»*, E22: *»Povzročitelji kot udeleženci svetovanja imajo možnost izbire, ne moremo jih prisiliti v nič.»*, B41: *»Povzročitelja nasilja ne moremo prisiliti k sodelovanju, ga pustimo samega sebi in odločitvi sodišča.»*).

4.4. Potrebne spremembe

Pri potrebnih spremembah so posamezni strokovni delavci izpostavili različne možnosti. Nekateri so izpostavili *možnosti razvoja v zunanjih oblik pomoči* (B46: *»Ne bi bilo odveč, če bi bilo v okolju več možnosti, kam usmeriti povzročitelja nasilja.»*). Izpostavili so potrebo po dodatnih programih, kjer bi bili povzročitelji deležni individualnega svetovanja (D30: *»Treba bi bilo vzpostaviti dodatne programe za povzročitelje nasilja.»*, A42: *»Tukaj jaz vidim možnosti za razvoj v nevladnem sektorju, ki bi se lahko bolj usmeril v individualno svetovanje, saj za vsako osebo niso primerna skupinska srečanja.»*). Ko razlog za to navedli duševne težave posameznikov, v čemer strokovni delavci niso usposobljeni (D30 in D31: *»Treba bi bilo vzpostaviti dodatne programe za povzročitelje nasilja. Sploh za osebe, ki imajo poleg izvajanja nasilja še kakšne težave v duševnem zdravju. Tega je ogromno.»*).

Drugi so izpostavili *izobraževanje strokovnih delavcev*, ki bi se lahko bolje usposobili za delo s povzročitelji nasilja (A43: *»Pomembno se mi zdi tudi, da bi se mi kot socialni delavci morali bolj usposobiti za delo s povzročitelji nasilja.»*).

Predlagali so tudi *spremembo zakonodaje*, kjer bi se zakonsko določilo povzročiteljevo udeležbo pomoči (C36: *»S spremembo zakonodaje mu ne bi prepustili te odločitve.»*). To bi pomenilo, da bi bila njegova zakonsko določena dolžnost, da se odzove vabilu (C34: *»Kadar bi bil enkrat izdan ukrep sodišča, bi morala biti dolžnost povzročitelja, da se odzove vabilu in pride na svetovalni razgovor.»*). Druga možnost pa, da bi sodišče povzročitelju naložilo obisk katere koli oblike pomoči (C35: *»Lahko bi sodišče izrekalo stranske kazenske sankcije obvezne vključitve na centre za socialno delo, Društvo za nenasilno komunikacijo ali kam drugam.»*).

Druge izpostavljene spremembe so bile *potreba po dolgotrajnejši pomoči* (F42: *»Menim, da bi bile za povzročitelje nasilja potrebne dolgotrajnejše pomoči.»*), več časa za poglobljeno

delo in raziskava, ki bi zajela povzročitelje nasilja v obdobju zadnjih petih let (E40: »Potrebna bi bila raziskava za obdobje zadnjih petih let, ki bi zajemala, koliko nasilja in povzročiteljev nasilja smo v tem obdobju obravnavali, koliko jih je sprejelo pomoč, koliko jih je zavrnilo, kako so se zadeve razpletle. Treba bi bilo narediti celotno sliko za zadnjih pet let.«).

5. Razprava

Pred začetkom raziskovanja, pri prebiranju literature, sem si ustvarila predstavo o tem, kako poteka delo s povzročitelji in katere so možne ovire, s katerimi se strokovni delavci srečujejo pri svojem delu s povzročitelji. Nekateri rezultati, ki sem jih dobila z raziskavo, so me presenetili, hkrati pa tudi navdihnili. V nadaljevanju bom s pomočjo rezultatov odgovorila na zastavljena raziskovalna vprašanja, obenem pa podala svoje mnenje in ga povezala s teorijo.

Kako poteka delo s povzročitelji nasilja od odkritja do zaključka zadeve?

Po pridobljenih podatkih sem ugotovila, da do odkritja nasilja pride preko prijave ali intervencije. Nasilje lahko žrtev prijavi na policijo ali na center za socialno delo, lahko pa pride do policijske intervencije. Interventno nalogo opravlja tudi center za socialno delo v primerih, ki jih določa ZSV (Ur. l. RS 54/17). To so nujni in neodložljivi primeri na podlagi obvestila policije, kadar gre za ogroženost otroka, zaznavanje nasilja v družini, kadar oseba brez popolne poslovne sposobnosti ostane brez varstva in oskrbe ali gre za starejšo osebo brez svojcev in je v hudi stiski (49.člen ZSV).

V primeru prijave žrtve na policijo ali intervencije center za socialno delo dobi dopis, iz katerega je razvidno, kdo je povzročitelj in kdo žrtev. Na podlagi tega dopisa center za socialno delo v najkrajšem časovnem obdobju vzpostavi stik s povzročiteljem nasilja. Stik običajno vzpostavijo preko telefonskega klica, če razpolagajo s kontaktno številko povzročitelja, ali pa z vabilom. Včasih gredo tudi na teren. Kontaktne podatke jim posreduje policija ali pa jih pridobijo iz dokumentov, ki jih obravnavajo na centru. Pri prvem stiku povzročitelja seznanijo z namenom vzpostavitve stika in ga povabijo na svetovalni razgovor v okviru svetovalne storitve, imenovane prva socialna pomoč. Stik vzpostavi center za socialno delo po uradni dolžnosti.

Pred začetkom dela centra s povzročiteljem pretehtajo, ali je treba razdeliti delo med posamezne strokovne delavke. To pomeni, ali je potrebno, da ena strokovna delavka dela samo z žrtvijo, druga pa samo s povzročiteljem. Če ocenijo potrebo po razporeditvi dela, vključijo tudi koordinatorko za preprečevanje nasilja, ki opravlja razgovore s povzročitelji nasilja.

Prva socialna pomoč kot svetovalna storitev traja do pet razgovorov. Naprej osebo povabijo v vključitev osebne pomoči, ki jo kot socialno varstveno storitev izvaja center za socialno delo (ZSV-H, Ur. l. RS 54/17), ali ji predlagajo vključitev v Društvo za nenasilno komunikacijo na Trening socialnih veščin ali psihiatrično obravnavo. Večina povzročiteljev sprejme vsaj prvi razgovor, nadaljnjo pomoč pa redkokateri.

V procesu dela s povzročiteljem nasilja strokovne delavke delujejo po različnih načelih. Poleg tega, da mu predstavijo različne oblike pomoči, najprej definirajo problem. Nekatere strokovne delavke se pri definiranju problema nanašajo na podano prijavo, druge pa poskušajo skupaj z uporabnikom priti do definicije problema. Vedno izhajajo iz storjenega dejanja in dejstev, ki so podani v uradni prijavi. Če je izdan ukrep prepovedi približevanja, mu predstavijo namen ukrepa. Predstavijo mu različne možnosti. Seznanijo ga z ničelno toleranco do nasilja in posledicami nasilnega vedenja zanj in za njegovo partnerko oziroma druge. Med samim procesom dela s povzročiteljem ga spoštujejo, ga ne kritizirajo, hkrati pa poslušajo njegovo zgodbo. V 93. členu ZSV (Ur. l. RS 54/17) je zapisano, da mora biti storitev izvedena na način, da zagotavlja zaupnost podatkov, osebno integriteto in dostojanstvo upravičenca. Seznanijo ga tudi z njegovo odgovornostjo nad storjenim dejanjem.

Strokovne delavke se, kolikor je le mogoče, prilagajajo posameznim uporabnikom. To lahko povežemo z elementom instrumentalne definicije problema (Čaćinovič Vogrinčič, 2015), ki narekuje, da se mora proces pomoči osebi začeti tam, kjer uporabniki s svojimi stiskami in nemočjo delujejo.

Izpostavljeno je bilo tudi raziskovanje izjem pri delu s povzročitelji nasilja. Raziskovanje izjem je eden izmed elementov kratke, v rešitev usmerjene družinske terapije avtorjev Shazer in Berg (Čaćinovič Vogrinčič, 2010), kjer pri raziskovanju izjem ubesedimo dobre rešitve v preteklosti. To je bilo izpostavljeno pri strokovni delavki, ki je raziskovala, kako je eden izmed uporabnikov v preteklosti prenehal z uživanjem alkohola.

Po predlogih, ki jih podajo strokovne delavke glede nadaljnje pomoči, to redkokateri sprejme. Tako se delo z nekaterimi povzročitelji konča. Nekateri so povratniki, kar pomeni, da se podoben opis dogodkov, navedenih v prejšnjih odstavkih, večkrat ponovi.

Kako na proces dela vpliva motivacija povzročiteljev za spremembo in dejstvo, da povzročitelj nasilja ni zavezan sodelovati?

Rezultati raziskave so pokazali, da večina povzročiteljev sprejema pomoč oziroma prvi razgovor, ki je svetovalne narave. Menim, da je že to velik korak za osebo, ki si noče priznati, da je naredila nekaj narobe, čeprav želi le povedati svojo interpretacijo dogodka. Strokovni delavec je z osebo tako že v nekem socialnodelovnem odnosu, v katerem se razvijejo različne možnosti in razkrijejo možne poti procesa. Zato je pomembno, da so strokovni delavci opremljeni z znanjem za delo s povzročitelji nasilja. Le s svojim znanjem, metodami in uporabo teh metod lahko strokovne delavke pozitivno vplivajo na uporabnike.

Veliko uporabnikov je zunanje motiviranih v procesih pomoči, kar pomeni, da se vključijo v proces pomoči, ker se bojijo posledic, ki bodo nastopile v kazenskem postopku, ali pa se bojijo, da jih bo partnerka zapustila. Strokovne delavke lahko tovrstno motivacijo obrnejo v prid socialnodelovnega procesa. V poglavju Pregled problematike sem izpostavila raziskavo Cavanagh in Lewis iz leta 2001, ki je kot najuspešnejšo intervencijo pri delu s povzročitelji nasilja izpostavila s sodišča odrejeno obiskovanje programa za povzročitelje nasilja, ki je zunanje motivirana, ampak so jo strokovni delavci ocenili kot uspešnejšo od drugih vrst intervencij.

Dejstvo, da povzročitelj ni zavezan sodelovati v kakršni koli obliki pomoči, se je izkazalo kot zelo pomemben dejavnik pri delu s povzročitelji nasilja. Ker gre pri prvi socialni pomoči za svetovalno storitev, oseba ni primorana sodelovati. V 90. členu ZSV (Ur. l. RS 54/17) je določeno, da se postopek za uveljavljanja storitve začne na zahtevo upravičenca, lahko pa tudi na pobudo centra, kjer ta začne postopek po uradni dolžnosti. Ta ga takrat samo seznani z možnostjo pomoči, prisiliti pa ga ne more. Menim, da je to razlog, da povzročitelji pogosteje zavrnejo sodelovanje, se ne odzivajo na vabila ali se pa ne udeležijo svetovalnega razgovora. Pred začetkom raziskave sem predvidevala, da bo imela povzročiteljeva lastna volja velik vpliv na proces, saj sem med pogovorom s strokovnimi delavci in pri prebiranju literature naletela na nemotivacijo povzročiteljev nasilja. Povzročitelji nasilja v večini niso pripravljeni spremeniti svojega vedenja, stališč in vrednot, ker menijo, da niso naredili ničesar narobe. Kot so pokazali rezultati, večina povzročiteljev minimalizira nasilje, prelaga krivdo na druge in je prepričana, da so oni žrtve nasilja. Ne sprejemajo odgovornosti za nasilno vedenje, hkrati pa se pomoči lahko udeležijo prostovoljno, kar se kaže kot rezultat, da se manjše število povzročiteljev odloči za pomoč oziroma še vedno prihaja do nasilja.

Pomembno se mi zdi, kako strokovne delavke nastopijo na začetku, pri prvem kontaktu s povzročiteljem. V raziskavi Iliffe in Steed (2000) je večina intervjuvanih izpostavila, da je najtežji del pri delu s povzročitelji nasilja njihova pridobitev za sodelovanje v samem procesu pomoči. Namesto da povzročitelja obtožujemo in mu govorimo, naj preneha z nasiljem, so izpostavili, kako pomembno je postavljati vprašanja, ki mu predstavljajo izziv. Bolj pomembna so vprašanja o tem, kakšen vpliv ima to nasilno vedenje nanje in na partnerja, ali jim ustreza, da se ga partner boji in podobno. Na ta način se začnejo pogajati s povzročiteljem o potrebni spremembi.

Kaj konkretno bi strokovni delavci potrebovali za boljše delo s povzročitelji nasilja?

Nekateri rezultati, ki se nanašajo na tovrstno raziskovalno vprašanje, so me presenetili. Izpostavljena je bila sprememba zakonodaje, kjer bi bil povzročitelj nasilja zakonsko zavezan, da se vključi v kakršno koli obliko pomoči, ki jo institucije javnega in zasebnega značaja ponujajo. To bi v večini primerov pomenilo, da bi bili povzročitelji nasilja predvsem zunanje motivirani, kar bi lahko oteževalo sam proces dela, ker sami ne bi čutili potrebe po spremembi in ne bi bili pripravljeni sodelovati. Po drugi strani pa menim, da bi se povzročitelji udeleževali različnih programov, od katerih bi vsaj nekaj odnesli. To pomeni, da bi vsaj vedeli, kako se odzvati v konfliktni situaciji, kako nenasilno komunicirati, in bi spoznali različne tehnike obvladovanja lastnega nasilnega vedenja. Mogoče bi nekatere stvari, ki bi jih slišali na srečanjih, izzvale razmišljanje o lastnih vrednotah in prepričanjih. Možnosti je ogromno.

V rezultatih je bilo izpostavljeno tudi izobraževanje strokovnih delavk za delo s povzročitelji nasilja. V Zakonu o socialnih storitvah (Ur. l. 54/17) je v 73. členu izpostavljeno, da so se strokovni delavci v javnih socialnovarstvenih zavodih dolžni izobraževati in usposabljanje, hkrati pa določa, da strokovno izobraževanje in usposabljanje določa socialna zbornica. Menim da je to zelo pomemben predlog za boljše delo s povzročitelji nasilja v prihodnosti. Strokovne delavke se morajo čutiti kompetentne in samozavestne z lastnim znanjem. Strokovne delavke je treba opremiti z znanjem, da bo njihovo delo uspešnejše. Z uspešnejšim delom pri delu s povzročitelji nasilja mislim na to, da bi se povzročitelji pogosteje vključevali v programe pomoči in prenehali z nasilnim vedenjem.

Kot predlog za uspešnejše delo s povzročitelji so strokovne delavke izpostavile potrebo po razvoju dela s povzročitelji v zasebnem sektorju. Sedaj je v Sloveniji kot edino društvo za delo s povzročitelji nasilja Društvo za nenasilno komunikacijo s Treningom socialnih veščin. Ta ima svoj sedež v Ljubljani, leta 2015 pa so program krajeveno tudi razširili. Srečanja tako potekajo v devetih mestih po Sloveniji (Društvo za nenasilno komunikacijo, b. d.). Rezultati so pokazali, da bi bilo treba vzpostaviti več in različne programe za povzročitelje nasilja, kamor bi jih lahko strokovne delavke na centrih usmerile.

Eden izmed zanimivejših predlogov je bila raziskava o povzročiteljih nasilja za obdobje zadnjih petih let. Omogočila bi boljši vpogled v delo s povzročitelji nasilja. Menim, da bi raziskava pomagala strokovnim delavcem na področju dela s povzročitelji nasilja, saj bi jim dala vpogled v to, katere strategije pri delu s povzročitelji delujejo in kakšni so statistični podatki pri delu s povzročitelji.

S pregledom rezultatov zadnjega raziskovalnega vprašanja se želim vrniti k svoji prvotni predpostavki, ki sem si jo zastavila na začetku: *»Predpostavljam, da bodo strokovne delavke, ki delajo na področju nasilja s povzročitelji, izpostavile, kakšne spremembe bi bile potrebne, da bi se delo s povzročitelji nasilja izboljšalo.«* Menim, da so mi strokovne delavke na to vprašanje odgovorile. Spremembe, ki so bile omenjene in sem jih opisala v zgornjem odstavku, so: sprememba zakonodaje, izobraževanje strokovnih delavk, razvoj nevladnih organizacij za delo s povzročitelji nasilja in raziskava o povzročiteljih nasilja za obdobje zadnjih petih let. Predlogi so bili dokaj konkretni, čeprav je pri nekaterih predlogih še nekaj prostora za razmišljanje.

Intervjuje sem opravila s šestimi strokovnimi delavkami, ki imajo različno izobrazbo. Večina izmed njih so socialne delavke. Ena izmed njih je bila koordinatorka za preprečevanje nasilja v Pomurju. Rezultati, ki sem jih pridobila v intervjuju z njimi, so bili podobni, hkrati pa so se razlikovali v nekaterih primerih. Pri pogovorih sem bila omejena s časom, saj so bili intervjuji opravljeni v pisarnah na enotah Centra za socialno delo v Pomurju v času njihovega delovnega časa. Intervju je trajal približno pol ure. Zdi se mi dobro, da sem opravljala intervjuje s strokovnimi delavci, ki so v vsakodnevnem stiku s povzročitelji nasilja in imajo izkušnje na tem delovnem področju. Edino težavo pri dobljenih rezultatih lahko predstavlja dejstvo, da sem opravljala intervjuje le na severovzhodu Slovenije, ampak kot sem že v predstavitvi problema omenila, menim, da je ta del Slovenije premalo raziskan. Lahko bi naredila bolj poglobljene intervjuje, ampak sem bila časovno omejena zaradi njihovega dela. Intervju bi lahko opravila tudi s katerim od povzročiteljev nasilja in primerjala odgovore povzročiteljev nasilja in strokovnih delavk.

6. Sklepi

Iz rezultatov raziskave izhajajo naslednji sklepi.

Nasilje se odkrije po prijavi ali intervenciji policije, ki naprej obvesti center za socialno delo o dogodku nasilja. Ta po prejemu obvestila vzpostavi stik s povzročiteljem nasilja in ga povabi na svetovalni razgovor v okviru prve socialne pomoči.

Prva socialna pomoč in osebna pomoč sta socialnovarstveni storitvi, ki ju zakonsko določeno izvajajo centri za socialno delo. Upravičenci do teh storitev so vsi, ki so se znašli v socialni stiski, med njimi so tudi povzročitelji nasilja.

Stik center za socialno delo vzpostavi preko telefonskega klica, vabila ali obiska na terenu. Podlaga za vzpostavitev stika je odkritje nasilja in pomoč povzročitelju nasilja, ki je enako pomembna kot pomoč žrtvi.

Povzročitelji nasilja v povprečju sprejemajo prvi razgovor, nadaljnja udeležba v procesu pomoči pa se razlikuje glede na njihovo motivacijo in razloge za vztrajanje v procesu. Nekateri se bojijo posledic odkritja nasilja v kazenskem postopku, drugi obžalujejo storjeno dejanje in se želijo spremeniti, nekatere pa je strah, da jih bo partnerka zapustila.

Na centru za socialno delo strokovne delavke sodelujejo med seboj. Včasih pride do razporeditve dela, kjer posamezna strokovna delavka dela s povzročiteljem, druga pa z žrtvijo nasilja, da ne bi prišlo do očitkov pristranskosti. Če je potrebno, se v proces dela vključi koordinatorka za preprečevanja nasilja.

Pri delu s povzročitelji nasilja strokovne delavke uporabljajo načela za delo s povzročitelji nasilja. Seznanijo jih z ničelno toleranco do nasilja in njihovo odgovornostjo storjenega nasilnega dejanja, hkrati tudi definirajo problem. V pogovoru predstavijo, kakšne so lahko posledice nasilja zanje in za žrtev, in se pogovarjajo o potrebni spremembi. Seznanijo jih s posledicami v primeru nesodelovanja. Med procesom strokovne delavke raziskujejo življenjsko situacijo povzročiteljev in prisluhnejo njihovi interpretaciji dogodkov. Pogovorijo se o zasvojenosti, če je prisotna, in jih seznanijo z različnimi oblikami pomoči. Med sodelovanjem s povzročitelji so spoštljive in jih ne kritizirajo.

Strokovne delavke povzročiteljem nasilja predstavijo še druge oblike pomoči in njihov program. Predlagajo jim vključitev v Društvo za nenasilno komunikacijo na Trening socialnih veščin ali jim priporočijo vključitev v storitev osebne pomoči, ki jo izvajajo na centru. Razlog usmerjanja je, da bi povzročitelji nasilja prenehali z nasilnim vedenjem in bi bila zagotovljena varnost žrtev.

Kot oviro pri delu s povzročitelji nasilja sogovorniki izpostavljajo nesprejemanje odgovornosti za povzročeno nasilje. Nasilje zanikajo, minimalizirajo ali prelagajo krivdo na druge. Pri nekaterih so prisotni tudi zasvojenost z alkoholom, duševne težave ali osebne motnje, ki otežujejo proces.

Oviro pri vzpostavitvi stika in samem delu s povzročiteljem predstavlja prostovoljna udeležba povzročiteljev nasilja v programih pomoči. Povzročitelj nasilja se po lastni volji odloči, ali bo sprejel pomoč ali ne.

Kot spremembe, ki so potrebne v prihodnosti za uspešnejše delo s povzročitelji nasilja, so sogovorniki izpostavili spremembo zakonodaje, izobraževanje strokovnih delavk in razvoj nevladnih organizacij za pomoč povzročiteljem nasilja ter raziskavo.

Potrebna bi bila raziskava za obdobje zadnjih petih let, ki bi prikazala podatke o delu s povzročitelji nasilja. S tem bi strokovni delavci in delavke dobili orientacijo za nadaljnje delo s povzročitelji nasilja.

7. Predlogi

V rezultatih je bilo podanih kar nekaj predlogov, zato v tem delu po lastnem mnenju nadgrajujem nekatere predlagane spremembe.

Vsebinski predlogi :

- S podzakonskimi akti bi moralo biti določeno, v katerih primerih je potrebna povzročiteljeva vključitev v programe pomoči in trajanje te pomoči;
- Socialna zbornica bi morala izobraževanje strokovnih delavk na področju dela s povzročitelji nasilja izvajati večkrat letno in jih izobraževati glede aktualnih informacij načina dela s povzročitelji. Izobraževanja za strokovne delavke, ki delajo s povzročitelji nasilja, bi morala biti zavezujoče narave;
- Na centrih za socialno delo bi bilo treba zaposliti več strokovnih delavcev in s tem omogočiti čas za bolj poglobljeno delo s povzročitelji nasilja;
- Koncepte dela v socialnem delu bi morali predstaviti na več primerih, na primer vzpostavitev delovnega odnosa in osebnega stika s povzročitelji nasilja. Treba bi bilo izdati strokovni priročnik, kako delati s povzročitelji nasilja, za osebe, ki delajo na centrih za socialno delo, in jim s tem omogočiti vse informacije na enem mestu;
- Strokovne delavke, ki delajo na področju dela s povzročitelji nasilja, bi lahko na določeno obdobje imele srečanja, kjer bi med seboj delile informacije glede različnih primerov, s katerimi so se srečale, in načinov, na katere so se z določenimi situacijami spopadle;
- Potrebno bi bilo poročilo služb, ki imajo dostop do teh informacij, glede dela s povzročitelji nasilja. V poročilu bi bilo zajeto, koliko povzročiteljev nasilja je bilo v zadnjih nekaj letih, kateri so sprejeli pomoč, kakšni so razlogi za sprejem pomoči, kateri pomoči niso sprejeli in zakaj ter kako je bil primer zaključen.

Predlogi za raziskavo:

- Raziskavo bi bilo za natančnejše podatke treba razširiti na več strokovnih delavk na centrih za socialno delo. Lahko bi primerjali posamezne centre za socialno delo in delo njihovih strokovnih delavk s povzročitelji nasilja;
- Raziskati bi bilo treba primere dobre prakse, kjer so se povzročitelji nasilja vključili v prostovoljno pomoč in jo uspešno zaključili;

- Raziskati bi bilo treba primere dobre prakse v tujini ter primerjati odstopanja in skupne povezave s Slovenijo. Takšna raziskava bi omogočila vpogled v to, kje so še dodatne možnosti za razvoj dela s povzročitelji nasilja;
- Potrebna bi bila raziskava z metodo opazovanja, kjer bi raziskovalec opazoval in si zapisoval, kako poteka delo strokovnih delavk s povzročitelji nasilja. Na ta način bi strokovni delavki omogočili vpogled v njeno delo in možnosti za dodelavo, raziskava bi bila metodološko bolj objektivna, saj bi raziskovalec opazoval točno določene metode dela;
- Raziskati bi bilo treba vidik povzročiteljev nasilja, kako so oni doživljali celoten proces dela in kaj so bili razlogi za vključitev ali zavrnitev programa pomoči.

8. Uporabljena literatura

1. Ali, P.A., & Naylor, P.B. (2013). Intimate partner violence: A narrative review of the feminist, social and ecological explanations for its causations. *Aggression and Violent Behavior*, 18(6), 611–619.
2. Aničič, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat, T., Lapajne, G., Mešič, G. & Miklavčič, R. (2015). *Delo s povzročitelji nasilja: Strokovne smernice in predstavitev dela*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
3. Aničič, K. (2002). *Nasilje – nenasilje: Priročnik za učitelje, svetovalne službe in vodstva šol*. Ljubljana: i2
4. Bailey, B., Buchbinder, E. i& Eisikovits, Z. (2011). Male Social Workers Working With Men Who Better: Dilemmas in Gender Identity. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(9), 1741–1762.
5. Bancroft, L. (2007). *Assessing and Monitoring Programs for Men Who Abuse Women*. [Blog]. Pridobljeno dne 4.1.2019 s <http://lundybancroft.com/articles/assessing-and-monitoring-programs-for-men-who-abuse-women/>
6. Barak, G. (2003). *Violence and nonviolence: pathways to understanding*. London: Sage Publications.
7. Brown, T., & Hampson, R. (2009). *An Evaluation of Interventions with Domestic Violence Perpetrators*. Victoria, Australia: Monash University Printing.
8. Burton, J. (1997). *Violence explained: the sources of conflict, violence and crime and their prevention*. Manchester and New York: Manchester University Press.
9. Cavanagh, K., Dobash, R.E., Dobash, R.P. & Lewis, R. (2001). »Remedial Work«: Men's Strategic Responses to their Violence against Intimate Female Partners. *Sociology*, 35(3), 695-714.
10. Corvo, K., Dutton, D. & Chen, W. (2009). Do Duluth Model Interventions With Perpetrators of Domestic Violence Violate Mental Health professional Ethics?. *Ethics & Behavior*, 19(4), 323-340.
11. Čačinovič Vogrinčič, G. (2002). Koncept delovnega odnosa v socialnem delu. *Socialno delo*, 41(2), 91-96.
12. Čačinovič Vogrinčič, G. (2010). Soustvarjanje pomoči v jeziku socialnega dela. *Socialno delo*, 49(4), 239-245.
13. Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2015). *Vzpostavljjanje delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

14. Day, A. (2015). Working with perpetrators of domestic violence to change their behaviour. InPsych, 37(5). Pridobljeno dne 12.2.2019 s strani <https://www.psychology.org.au/inpsych/2015/october/day>
15. Dennis, R.K., Key, L. J., Kirk, A.L. & Smith, A. (1995). Addressing domestic violence in the African American community. *Journal of Health care for the poor and underserved*, 6(2), 284-293.
16. Draginc, V. (2007). *Učinki skupine za samopomoč ženskam, žrtvam nasilja* (Diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Fakulteta za socialno delo.
17. Društvo za nenasilno komunikacijo. (b.d.) Pridobljeno 12.1.2019 s <https://www.drustvodnk.si/o-nasilju/kaj-je-nasilje.html>
18. Ent, D. W., Evers, T. in Komduur, K. (2001). *Nasilje nad ženskami – odgovornost policije: za kvalitetnejšo delo policije v primerih nasilja nad ženskami*. Ljubljana: ženskasvetovalnica.
19. Ermenc, H. (2011). *Sistemske prednosti in pomankljivosti socialnega dela s povzročitelji nasilja* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
20. Filipčič, K. (2002). *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba.
21. Filipčič, K. (2013). Kazenskopravno odzivanje na nasilje v družini. V V. Leskošek, M. AntićGaber, I. Selišnik, K. Filipčič, M. Urek, K. Matko, D. Zaviršek, M. Sedmak & A.Kralj, *Nasilje nad ženskami v Sloveniji* (str. 41–71). Maribor: Aristej.
22. Hamby, S.L. (1998). Partner violence : Prevention and Intervention. V J.L. Jasinski & L.M. Williams (ur.), *Partner Violence: A comprehensive review of 20 years of research* (str.210-258). London: Sage publications
23. Hrovat Svetičič, T., Horvat, D., Hrovatič, D., Premzl, F. (2010). *Strokovna izhodišča za delo z odraslimi žrtvami in povzročitelji nasilja v družini za strokovne delavce centrov za socialno delo*. Kaljenje: Bilten Skupnosti CSD Slovenije
24. Hrovat, T. (2016). Delo s povzročitelji nasilja. *Socialno delo*, 55(1-2), 87-94.
25. Hrovat, T. (2016). *Zmorem drugače: Priročnik za osebe, ki želijo prenehati s povzročanjem nasilja*. Ljubljana: R-tisk.
26. Iliffe, G. in Steed, L.G. (2000). Exploring the Counselor's Experience of Working With Perpetrators and Suvivors of Domestic Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 15(4), 393-412.
27. Jasinski, J., Williams, L. in Finkelhorn, D. (1998). *Partner violence: a comprehensive review of 20 years of research*. London: Sage Publications.

28. Jewkes, R. (2002). Intimate partner violence: causes and prevention. *The Lancet*, 359(9315), 1423-1429.
29. *Kazenski zakonik (KZ-1)* (2008). Ur. l. RS 55/2008.
30. *Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja družini ter o boju proti njima* (2015). Ur. l. RS, 01/2015.
31. Kuhar, R., Guzelj, P., Drolc, A. & Zabukovec, K. (1999). *O nasilju : priročnik za usposabljanje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
32. Leskošek, V. (2014). Razvoj dela na področju nasilja nad ženskami v Sloveniji. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz, *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str.33–48). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
33. McClennen, J. (2010). *Social work and family violence: Theories, assessment and intervention*. New York: Springer Publishing Company.
34. Mullender, A. & Burton, S. (2000). *Reducing domestic violence : What works? Perpetrators programme*. London: Policing and crime reducing unit, home office.
35. Obrán, N. (2014). *Nasilje nad ženskami - prav(n)e poti v varno življenje žensk in otrok*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
36. Olweus, D. (1995). *Trpinčenje med učenci, kaj vemo in kaj lahko naredimo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
37. Paymar, M. (2000). *Violent No More: Helping Men end Domestic Abuse*. Alameda, California: Hunter House Publisher.
38. Plaz, M. (2014). Nasilje nad ženskami v partnerskih in sorodstvenih odnosih. V Š. Veselič, D. Horvat & M. Plaz, *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja.
39. Plesničar, M., Kanduč, Z., Kmet, S., Petrovec, D., Završnik, A. & Zgaga, S. (2012). *Nežnejši spol*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti Ljubljana.
40. *Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini* (2009). Ur. l. RS 31/09.
41. Sherman, L. (1992). *Policing domestic violence : experiments and dilemmas*. New York: FreePress.
42. Skupnost centrov za socialno delo Slovenije. (b.d.) Pridobljeno 5.5.2019 s <https://www.scsd.si/centri-za-socialno-delo/>
43. South East Domestic Violence Intervention Programme – SEDVIP. (2014). *Statement of Principles and Best Practice for the Perpetrator Programmes and Associated Women's*

- Services run by the Four Steering Groups of The South East Domestic Violence Intervention Programme.* Pridobljeno 11.1.2019 s <https://mend.ie/best-practice/>
44. Straus, M. (1990b). *Physical violence in American families: Risk factors and adaptations to violence in 8,145 families.* New Brunswick: NJ: Transaction.
 45. Veselič, Š., Horvat, D. in Plaz, M. (2014). *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja.* Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja.
 46. Vir Tyagi, S. (2006). Female Counselors and Male Perpetrators of Violence Against Women. *Women & Therapy*, 29(1-2), 1-22.
 47. Walker, L. (2009). *The battered woman syndrome.* New York: Springer Publishing.
 48. Wendt, S. & Zannettino, L. (2015). *Domestic violence in diverse contexts.* New York: Routledge.
 49. Wojnicka, K. (2015). Work with Perpetrators of Domestic Violence in Eastern European and Baltics countries. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 16(1), str. 35-45.
 50. *World Health Organization.* (b.d.). Pridobljeno dne 12.12.2018 s <https://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>
 51. WWP – Delo s storilci nasilnih dejanj v družini v Evropi – Projekt Daphne II 2006-2008. Smernice za razvoj standardov za vzgojne programe za moške, storilce nasilnih dejanj v družini. Pridobljeno 20.1.2019 s <https://www.work-with-perpetrators.eu/>
 52. *Zakon o preprečevanju nasilja v družini* (2008). Ur. l. RS, št.16/2008: 1148
 53. *Zakon o dopolnitvi Zakona o socialnem varstvu (ZSV-H)* (2017). Uradni list RS, št. 54/2017.
 54. Zaviršek, D. (1997). Diskurzi o nasilju in pomoči. *Socialno delo*, 36(5/6), 329-345.

9. Priloge

9.1. Priloga A: Odprto kodiranje

ORGANIZACIJA DELA S POVZROČITELJEM NASILJA

1. VPRAŠANJE: Kaj se dogaja s povzročitelji nasilja od odkritja nasilja naprej?

Številka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
A1	Mi imamo pristojnost pomoči žrtvi ampak kot del pomoči žrtvi nasilja obsega tudi, da skušamo pomagati povzročitelju nasilja.	V okviru pomoči žrtvi, pomoč povzročitelju nasilja	Storitve CSD	Delo strokovnih delavcev
A2	Pri delu z njim poskušamo priti do uvida, da izvajanje nasilja škoduje tudi njemu, ne samo žrtvi.	Delo na uvidu o škodi nasilja zanj in za žrtev	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
A3	Ena izmed storitev iz socialno varstvene dejavnosti je prva socialna pomoč. Mi imamo dolžnost tudi povzročitelju nasilja to nuditi.	Dolžnost nudenja prve socialne pomoči povzročitelju nasilja	Storitve CSD	Delo strokovnih delavcev
A4	V pravilniku je opredeljeno od ena do pet razgovorov.	Trajanje prve socialne pomoči do pet razgovorov	Trajanje	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
A5	V tem času poskušamo skupaj s povzročiteljem nasilja definirati kaj je problem in kakšne so možnosti.	Skupna definicija problema in nadaljnjih možnosti	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
A6	Že v samem razgovoru se z njim pogovarjamo o škodljivosti nasilja, kakšen ima to vpliv na	Pogovor o posledicah nasilja in potrebni spremembi	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

	njegovo življenje in o potrebnih spremembah nasilnega vedenja.			
A7	Hkrati usmerjamo v druge bolj obsežne oblike pomoči kot je Društvo za nenasilno komunikacijo s programom trening socialnih veščin.	Usmerjanje povzročiteljev nasilja v Društvo za nenasilno komunikacijo	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Napotitev v druge oblike pomoči
A8	Dejansko vse povzročitelje nasilja mi napotimo v društvo ampak redkokateri se za to odloči.	Redka odločitev za udeležbo	Pogostost udeležbe	Napotitev v druge oblike pomoči
A9	Pri svojem delu opažam, da je prvi stik s povzročiteljem nasilja naš.	Prvi stik s povzročiteljem nasilja	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
A10	Ločujemo tudi kadar je ukrep prepoved približevanja. Takrat imamo zmenjeno z regijsko koordinatorko za preprečevanja nasilja, da takrat s povzročiteljem nasilja ona opravi razgovor oziroma mu nudi prvo socialno pomoč.	Vključitev regijske koordinatorke pri ukrepu prepovedi približevanja	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
A11	Kadar ukrep prepovedi približevanja ni izrečen takrat ponavadi mi tukaj na našem centru opravimo svetovalni razgovor.	Pri odsotnosti ukrepa prepovedi približevanja ne vključujejo koordinatorke	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
A12	Velikokrat, kot jaz opažam pri svojem delu, povzročitelji	Povzročitelji nasilja sebe obravnavajo kot žrtve	Opazanja strokovne delavke	Ovira

	nasilja sami sebe obravnavajo kot žrtev.			
A13	Imajo probleme iz preteklosti na katerih bi res ogromno morali delati. Le te prinesejo iz matične družine kjer je tudi bilo nasilje ali se v družini niso dobro počutili.	Povzročitelji nasilja kot osebe z izkušnjami	Opažanja strokovne delavke	Ovira
B1	Običajno je, da center dobi obvestilo, da je bila prijava ali obravnava nasilja. Lahko se je nasilje zgodilo čez vikend in je takrat obravnavala interventna služba ali policija ter nas o tem obvestila	Obvestilo s strani interventne službe ali policije	Obvestilo	Začetek dela
B2	Včasih katera od žrtev prijavi nasilje na policijo ali pride osebno na center za socialno delo.	Žrtev sama prijavi nasilje	Prijava žrtve	Začetek dela
B3	Policija je raziskovalni organ;	Policija ————— kot raziskovalni organ	Naloga policije	
B4	center je pa običajno organ, ki nudi pomoč tako žrtvi kot povzročitelju	CSD organ nudenja pomoči	Storitve CSD	Delo strokovnih delavcev
B5	Z dopisa, ki ga dobimo, je razvidno kdo je žrtev in kdo povzročitelj.	Razvidnost dopisa kdo žrtev in povzročitelj	Obvestilo	Začetek dela
B6	Če razpolagamo s telefonsko številko, ga pokličemo.	Telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
B7	Včasih jih povabimo z vabilom.	Vabilo	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev

B8	Pogosto se tudi zgodi, da se povzročitelj sam oglasi na centru.	Povzročitelj osebno	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
B9	V teh primerih strokovne delavke na tem centru opravimo razgovor s povzročiteljem nasilja.	Razgovor strokovne delavke s povzročiteljem nasilja	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
B10	Kadar je pa kakšna kompleksnejša zadeva na primer, če so vključeni otroci ali je že zgodovina nasilja s tem povzročiteljem nasilja, imamo dogovor s koordinatorko za preprečevanje nasilja da ona opravi razgovor s povzročiteljem nasilja.	Vključitev regijske koordinatorke pri kompleksnejših zadevah	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
B10a	V takem primeru se na enoti osredotočimo na žrtve.	Osredotočanje na žrtev	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
B11	Nekako smo iz prakse in preteklosti ugotovili, da je naše delo uspešnejše, če s povzročiteljem nasilja dela druga oseba kot s povzročiteljem.	Ločenost dela z žrtvijo in povzročiteljem nasilja	Razdelitev dela	Delo strokovnih delavcev
B12	Predvsem zaradi tega, da nam nebi žrtev ali povzročitelj nasilja očitala pristranskosti.	Očitiranje pristranskosti s strani uporabnikov	Pristranskost	Delo strokovnih delavcev
B13	Naprej je naše delo s povzročitelji odvisno od tega, če povzročitelj nasilja sprejme našo pomoč.	Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lastni volji	Samovoljnost	Samovoljnost

B14	Na razgovoru jih predstavimo naše pristojnosti, kakšna je vloga centra, kaj je naloga policije, da gre zadeva na sodišče.	Predstavitev nalog posameznih organov	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B15	Predstavimo jim ničelno toleranco do nasilja.	Ničelna toleranca	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B16	Pogosto je z obravnavo nasilja bil izrečen ukrep prepovedo približevanja in mu podrobneje obrazložimo kaj pomeni to za njega in za žrtev.	Obrazložitev pomena ukrepa prepovedi približevanja	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B17	Napotimo v razne oblike pomoči. Ena izmed zunanjih oblik pomoči je trening socialnih veščin na Društvu za nenasilno komunikacijo.	Usmerjanje povzročiteljev nasilja v Društvo za nenasilno komunikacijo	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Napotitev v druge oblike pomoči
B17a	Udeležbo na tovrstnem treningu spodbujamo.	Spodbujanje udeležbe v zunanjih organizacijah	Pogostost udeležbe	Napotitev v druge oblike pomoči
B18	Ponudimo tudi storitve centra kot je osebna pomoč odraslim osebam, ki zajema svetovanje, urejanje in vodenje.	Osebna pomoč odraslim na CSD	Storitve CSD	Delo strokovnih delavcev
B18a	ampak nisem imela še primera, da bi povzročitelj to sprejel.	Neudeleženost osebne pomoči	Neudeleženost	Ovira
C1	Kadar na centru začnemo obravnavati primer nasilja, dela ena strokovna delavka	Ločenost dela z žrtvijo in povzročiteljem nasilja	Razdelitev dela	Delo strokovnih delavcev

	samo z žrtvijo in ji nudi pomoč, jaz se pa vključim v okviru storitve prve socialne pomoči in povzročitelja nasilja povabim na razgovor.			
C2	Najhitreje pridem do povzročitelja, če imam njegovo telefonsko in ga pokličem.	Telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcem
C3	Če seveda se odzove na klic, če ne mu pošljem vabilo.	Vabilo	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcem
C4	Vabilo mu pošljem prvič, drugič in tretjič kjer mu zraven pošljem zloženko. Na tak način poskušamo priti do samih povzročiteljev.	Vztrajanje strokovne delavke pri vzpostavitvi stika	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcem
C5	Tukaj se moramo zavedati, da gre za svetovalno storitev, da ni nobene prisile in lahko se povzročitelj odzove, lahko pa tudi ne.	Svetovanje kot prostovoljna odločitev	Svetovalna storitev	Samovoljnost
C6	Ponavadi vsaj dvignejo telefon in pridejo na svetovalni razgovor.	Pogosta udeležba prvega razgovora	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
C7	Nasilje v večini zanikajo in iščejo izgovore, nasilje minimalizirajo.	Minimaliziranje nasilja s strani povzročitelja	Minimaliziranje nasilja	Ovira
C8	Sama jih usmerjam v društvo za nenasilno komunikacijo, ki deluje tudi v Pomurju in včasih nekateri sprejmejo vključitev.	Usmerjanje povzročiteljev nasilja v Društvo za nenasilno komunikacijo	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Napotitev v druge oblike pomoči

C8a	Nekateri se tudi udeležijo celotnega procesa.	Sprejemanje zunanje pomoči	Pogostost udeležbe	Napotitev v druge oblike pomoči
C8b	Razlogi za to so različni: nekateri vidijo, da so nekaj naredili narobe, drugi pa se udeležijo, ker menijo, da se bodo s tem izognili kazni na sodišču.	Nekateri notranje motivirani, drugi zunanje	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
C9	Ko pridejo k meni na razgovor, jih poskušam pridobiti na ta način, da jih vprašam kaj je njegova zgodba.	Kaj je zgodba povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C9a	Na ta način se nekako pomiri, če pride razburjen in dobi občutek, da bo tudi on slišan.	Pomirjanje povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C10	Dejstvo pa je, da nekatere, ki nimajo niti malo uvida v lastno nasilno vedenje, ne moreš prisiliti na udeležbo, saj je prva socialna pomoč svetovalna storitev.	Prva socialna pomoč kot svetovalna storitev	Svetovalna storitev	Ovira
D1	Ko se odkrije nasilje se najprej, isto kot žrtev, povzročitelja povabi na razgovor.	Odkritje nasilja kot podlaga za vzpostavitev stika	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcem
D2	Zakonsko on ni zavezan priti na razgovor, prostovoljno se odloči ali sprejme naše vabilo ale zavrne.	Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lastni volji	Samovoljnost	Samovoljnost
D3	Mi na centru mu ponudimo pomoč.	Nudjenje pomoči s strani CSD	Naloga CSD	Začetek dela

D4	V okviru centra se lahko vključi v osebno pomoč ali kakšno svetovanje.	Osebna pomoč ali svetovanje	Storitve CSD	Začetek dela
D5	Napotimo ga tudi na zunanje institucije kot je Društvo za nenasilno komunikacijo, ki izvaja trening socialnih veščin ali pa na kakšno psihiatrično obravnavo.	Napotitev na DNK ali psihiatrično obravnavo	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Napotitev v druge oblike pomoči
D6	Nimamo veliko uspehov s povzročitelji nasilja.	Slaba uspešnost pri delu s povzročitelji nasilja	Uspešnost dela s povzročitelji nasilja	Ovira
D7	Nekaj se jih le vključi v DNK, / pri nas na centru pa ni nobeden vključen v osebno pomoč.	Redka odločitev za udeležbo v zunanjih organizacijah	Pogostost udeležbe	Napotitev v zunanje oblike pomoči
D8	V prvi fazi pomoči nekaj časa vztrajajo,	Vztrajanje povzročiteljev nasilja v začetku pridobitve pomoči	Vztrajnost	Motivacija
D9	če menijo, da bo zaradi tega partnerka prišla nazaj.	Pridobitev partnerke	Razlog vztrajanja	Motivacija
D10	Če pa so s partnerko že nazaj, pa hitro prekinejo pomoč.	Prekinitev pomoči, če sta povzročitelj in žrtev nasilja nazaj skupaj	Prenehanje udeležbe	Ovira
E1	Pri delu s povzročitelji nasilja sodeluje več ljudi.	Sodelovanje strokovnih delavcev	Sodelovanje	Delo strokovnih delavcev
E2	Velikokrat sodelujemo s sodišči ali policijo, če potrebujejo kakšno poročilo za nadaljevanje postopka	Izdelava poročil s strani CSD za raziskovalni organ	Sodelovanje	Delo strokovnih delavcev

	ali poročilo o napredku posameznika.			
E3	V večini primerih so napoteni, da vzpostavijo stik z nami	Napotitev s strani drugih organov na CSD	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
E4	ali mi dobimo njihove podatke.	CSD vzpostavi stik	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
E5	Prvi razgovor opravijo večinoma pri sodelavkah. Če pristane na svetovanje, se oglasi pri meni.	Prvi razgovor razgovor pri sodelavkah	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
E6	Lahko samo upam, da se oglasi pri meni.	Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lastni volji	Samovoljnost	Samovoljnost
E7	Razgovore s posameznikom opravljam večinoma enkrat na tri tedne, odvisno od primera.	Razgovori na tri tedne	Trajanje	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E8	Razgovor zastavim tako, da ga vprašam kje leži težava.	Zanimanje za vidik povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E9	Osvetljujem njegovo stisko,	Osvetljevanje stiske povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E10	raziskujeva zakaj je prišlo do nasilja.	Raziskovanje nasilnega vedenja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E11	Povzročitelji nasilja večinoma minimalizirajo lastno nasilno vedenje, da ni tako hudo kot je žrtev predstavila svojo zgodbo.	Minimaliziranje nasilnega vedenja s strani povzročitelja	Minimaliziranje nasilja	Ovira
E12	Prelagajo krivdo na druge	Prelaganje krivde na druge	Prelaganje krivde	Ovira

E13	in uporabljajo različne obrambne mehanizme za nasilno vedenje.	Uporaba opravičila za njihovo vedenje s pomočjo obrambnih mehanizmov	Obrambni mehanizem	Ovira
E14	Če nikakor ne napredujem z osebo, ga seznanim s posledicami, ki lahko sledijo.	Seznanitev povzročitelja nasilja s posledicami	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E15	Poskušam jih tudi prestrašiti s policijo, da ga bo zaprla, če bo izvajal nasilje.	Seznanitev povzročitelja nasilja s posledicami	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E16	Velikokrat se povzročitelji prestrašijo posledic in obljubijo redno udeležbo na svetovalnih razgovorih	Povzročitelji nasilja prestrašijo posledic	Ekstrinzična motivacija	Motivacija
E17	ampak potem se doma zapadejo na staro pot in se vse ponovi.	Doma se vrnejo na staro pot	Domače okolje	Ovira
E18	Opažam, da dokler družinski ali ožji člani popuščajo pritisku povzročitelja, se stvari ne premaknejo.	Popuščanje s strani družinskih članov	Popuščanje družinskih članov	Ovira
E19	Šele odločno ukrepanje s strani ožjih članov in ali/družine kot je prijava policiji, vztrajanje pri potrebni spremembi, ki jo mora povzročitelj narediti, lahko stvari premaknejo.	Odločno ukrepanje s strani družinskih članov	Družinski člani	Motivacija
E20	Kot strokovni delavec dobivam informacije od družine in drugih kaj povzročitelj počne	Soočanje povzročitelja nasilja z njegovim vedenjem	Načela dela s povzročiteljem	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

	v domačem okolju in ga s tem soočam.			
E21	Velikokrat pripravim tudi soočanje z družino, če povzročitelj ne odkloni.	Soočanje z družinskimi člani	Načela dela s povzročiteljem	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E22	Povzročitelji kot udeleženci svetovanja imajo možnost izbire, ne moremo jih prisiliti v nič.	Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lastni volji	Samovoljnost	Samovoljnost
E23	Sam prekinem sodelovanje s povzročiteljem nasilja, če posameznik laže, me manipulira oziroma mu povem, da bova prekinila sodelovanje, če bo nadaljeval s takim vedenjem.	Grožnja o prekinitevi sodelovanja strokovnega delavca s povzročiteljem nasilja	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
E24	Velikokrat to pri povzročitelju nasilja sproži to, da mu ni vseeno in potoži, da je v težki situaciji, da je izgubil kar je imel prej in da mu je žal.	Obžalovanje povzročitelja nasilja, da je izgubil kar imel	Obžalovanje	Motivacija
E25	Velikokrat posameznike tudi napotim v zunanje ustanove kot je Društvo za nenasilno komunikacijo ali na kakšno zdravljenje, terapijo.	Napotitev v DNK ali zdravljenje	Usmerjanje v zunanje organizacije	Napotitev v druge oblike pomoči
F1	Mi imamo določene naloge po Zakonu o preprečevanju nasilja katere izvajamo.	Zakon o preprečevanju nasilja kot podlaga za nudenje pomoči	Storitve CSD	Zakonska opdlaga

	Povzročitelje nasilja kličemo v okviru prve socialne pomoči (PSP) na razgovor, ki je svetovalna pomoč.			
F2	Ko je izrečen ukrep prepovedi približevanja, policija odstrani povzročitelja nasilja iz družine ali doma kjer je povzročal nasilje.	Odstranitev povzročitelja nasilja	Naloga policije	Začetek dela
F3	Takrat se včasih zgodi, da povzročitelji pokličejo in vprašajo kje se lahko namestijo.	Povzročitelj osebno	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
F4	Drugače v razgovoru s povzročiteljem nasilja izhajamo iz ničelne tolerance do nasilja.	Seznaiter z ničelno toleranco	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F5	Soočamo ga z njegovo odgovornostjo za njegovo ravnanje, s posledicami njegovega ravnanja.	Soočanje z odgovornostjo	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F6	Običajno povedo, da niso oni krivi, da si drugi izmišljujejo.	Prelaganje krivde na druge	Prelaganja krivde	Ovira
F7	Opozarjamo ga na njegovo fizično močnejšo konstitucijo telesa od ženskega.	Odgovornost za nasilje na strani močnejšega	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F8	Opozarjamo tudi, da so otroci po zakonu žrtve nasilja ne glede na to, če so ali niso neposredno izpostavljeni nasilju.	Seznaiter, da tudi otroci so žrtve nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

F9	Seznamimo ga s posledicami, ki jih ima njegovo nasilno vedenje na družino.	Seznani tev s posledicami	Načela dela spovzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F10	Seznamimo ga s posledicami na kazenskem področju in kaj to zanj pomeni.	Seznani tev s posledicami	Načela dela spovzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F11	Razložimo kakšen je namen ukrepa prepovedi približevanja.	Seznani tev z namenom ukrepa	Načela dela spovzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F12	Osvetljujemo tudi njegovo zasebno področje in če je zaposlen ali ni.	Osvetljevanje zasebnega življenja	Načela dela spovzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F13	Pogovarjamo se z njim o odvisnosti, če je prisotna.	Pogovor o odvisnosti	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F14	Raziskujemo dejavnike tveganje, ki lahko povečajo pojavnost nasilnega vedenja.	Raziskovanje dejavnikov tveganja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F15	Pomoč ponudimo pri nas na centru, v zdravstvu ali v drugih zunanjih institucijah. Odvisno na kateri stopnji je.	Seznani tev z možnimi oblikami pomoči	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

2. VPRAŠANJE : Kako vzpostavite stik in delovni odnos s povzročitelji nasilja? Ali v začetku formulirate problem?

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Propozicija
A14	V primerih, ko je nasilje poskušamo čim prej vzpostaviti stik, to	Čimprej	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev

	je v enem dnevu ali dveh.			
A15	Običajno vzpostavimo stik preko telefonskega klica.	Telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
A16	Včasih do telefonske številke pridemo preko vlog, če so jih kdaj pustili pri kakšni vlogi.	Pridobitev kontakta preko vlog	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
A17	Včasih nam policija posreduje kontakt osebe.	Policija posreduje kontakt	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev
A17a	Takrat se predstavimo kdo smo, zakaj jih kličemo, kaj je namen razgovora in da se pogovorimo o možnostih, ki jih imajo.	Predstavitev namena klica	Razlog za vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
A18	Načeloma sprejemajo ta prvi razgovor,	Sprejemanje prvega razgovora	Sprejemanje pomoči	Motivacija
A19	večinoma zaradi tega, da želijo povedati kako so oni doživeli celotno situacijo.	Želja po razlagi lastne zgodbe	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
A20	Potem se dogovorimo za osebni razgovor, ki poteka v prostorih naše enote.	Dogovor za osebni razgovor v prostorih enote	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
A21	Skoraj vsi povedo, da so žrtve nasilja, da se jim godi krivica, da se žrtve lažejo.	Povzročitelji nasilja kot žrtve	Prepričanje povzročitelja	Ovira
A22	Dokler je povzročitelj nasilja prepričan, da je on žrtev je zelo težko delati na spremembi vedenja	Povzročitelj nasilja kot žrtev	Prepričanje povzročitelja	Ovira
B19	Večinoma razpolagamo s telefonsko številko	Telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev

	povzročitelja in se mu po telefonu predstavimo, jih seznanim z namenom klica, da se jih obravnava kot domnevnega povzročitelja nasilja.			
B20	Povemo še, da imamo zakonsko podlago kjer tudi njemu lahko nudimo pomoč in ga povprašamo ali je pripravljen priti na osebni razgovor.	Nudnje pomoči povzročiteljem nasilja v okviru zakona	Storitev CSD	Delo strokovnih delavcev
B21	Nekateri nas zavrnejo že po telefonu	Zavrnitev	Zavrnitev	Ovira
B22	in tem osebam takrat v telefonskem razgovoru poskušamo strnjeno predstaviti njihove možnosti.	Seznaničev z njegovimi možnostmi po telefoni	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B23	Kateri se pa odzovejo, se pa z njimi dogovorimo za en termin.	Dogovarjanje za termin	Dogovor o sodelovanju	Delo strokovnih delavcev
B24	Mi v vsakem razgovoru raziščemo življensko situacijo posameznika. Raziščemo kako so stvari doma, ga seznanim o tem, da je bila podana prijava, da se ga obravnava kot storilca nekega dejanja, ki je podana v prijavi.	Raziskovanje življenske situacije posameznika	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B25	Mu ne očitamo in ga ne obsojamo ampak mu predstavimo kaj se mu očita v prijavi.	Definicija problema vezana na podano prijavo	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

B26	V razgovoru raziskujemo kaj ga je do tega privedlo, kakšen odnos imata s partnerko ali je že prej prišlo do podobnega dejanja, ali sta s partnerko vključena v kakšno svetovanje.	Raziskovanje življenske situacije posameznika	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B27	Običajno je prisoten nekakšen dejavnik tveganja, ki možnost pojave nasilnega vedenja povečuje.	Prisotnost dejavnikov tveganja povečuje pojavnost nasilnega vedenja	Dejavniki tveganja	Ovira
B28	Opažam, da je velikokrat prisoten alkohol, duševne težave ali kombinacija obojega. Res pa je, da to ni opravičilo.	Alkohol in duševne težave	Dejavniki tveganja	Ovira
C11	Stik vzpostavim večinom po telefonu potem pa se dogovoriva za termin.	Telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
C12	Lahko grem tudi na teren, če oseba nima možnosti prevoza.	Teren	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
C13	Pridobim ga pa s tem, ko ga vprašam kako on vidi situacijo.	Zanimanje za vidik povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C14	Najprej mu vedno prisluhnem, da pove kar želi.	Prisluhnemo	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C15	Tekom razgovora mu zrcalim njegovo vedenje, kako se mu to zdi, če njemu kdo naredi ali pove kaj takega	Zrcaljenje	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

C16	Nato nadaljujem s principi ničelne tolerance nasilja, da je potrebno zagotoviti varnost žrtve.	Seznanitev z ničelno toleranco	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C17	Soočam ga tudi z njegovo odgovornostjo, vedenjem, ravnanjem, da ima vedno možnost izbire, da je odgovornost za nasilni odnos na strani močnejšega.	Odgovornost za nasilje na strani močnejšega	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C18	Povem mu kakšne so posledica, kakšna je njegova kazenska odgovornost.	Seznanitev povzročitelja nasilja s posledicami	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C19	Seznamim ga s posledicami v primeru nepripravljenosti sodelovanja in spremembi njegovega ravnanja	Seznanitev s posledicami v primeru nesodelovanja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C20	kot tudi z raznimi oblikami pomoči za spremembo vedenja.	Seznanitev z možnimi oblikami pomoči	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C21	Vedno izhajam iz storjenega dejanja, njegovega ravnanja in odgovornosti.	Izhajanje iz storjenega dejanja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C22	Povzročitelji zelo radi manipulirajo zato je zelo pomembno izhajati iz tega kaj se je zgodilo.	Povzročitelji kot manipulatorji	Manipuliranje	Ovira
C23	Da zmanjšamo manipulacijo, izhajamo iz sklepa sodišča, ki je	Izhajanje iz storjenega dejanja	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

	ugotovilo neko storjeno dejanje.			
D11	Vabimo ga na z vabilom	Vabilo	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
D12	ali preko telefonskega klica, če razpolagamo s telefonsko številko.	Telefonki klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
D13	Nato skušamo z njim vzpostaviti socialnodelovni odnos, kjer mu najprej razložimo zakaj smo ga povabili na svetovalni razgovor, kaj je naš namen.	Vzpostavitev socialnodelovnega odnosa preko telefona	Razlog za vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
D14	Mu povemo, da nasilje ni sprejemljivo, razložimo mu ničelno toleranco do nasilja in mu predstavimo dinamiko nasilja.	Seznanitev z ničelno toleranco	Načela dela s povzročiteljem	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
D15	Večinoma imamo izkušnjo, da povedo, da niso nič krivi, da so sami žrtve in si je partnerka vse izmislila	Prelaganje krivde na žrtev	Prelaganje krivde	Ovira
E26	Večinoma pošljemo vabilo, da ga vabimo na razgovor na center.	Vabilo	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
E27	Redkokdaj pokličemo.	Redko telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
E28	Problem vedno definiramo okrog poročila, ki ga dobimo od policije.	Definicija problema vezana na podano prijavo	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E29	Če je prepoved približevanja, mu predlagamo zavetišče za brezdomce.	Predlaganje nastanitve v primeru ukrepa prepovedi približevanja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

F16	Stik vzpostavimo preko telefona,	Telefonski klic	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
F17	vabila	Vabilo	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
F18	ali obiska na domu oziroma tam kjer oseba je.	Teren	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
F19	Osebe se udeležijo razgovora.	Redna udeležba	Pogostost udeležbe	Napotitev v druge oblike pomoči
F20	Problem definiramo takoj na začetku.	Definiranje problema na začetku	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F21	Pri prvem stiku ga seznanimo z namenom klica, da izhajamo iz prijave in samo vsebino storitve.	Predstavitev namena klica	Razlog za vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
F22	Svetovanje je prostovoljno pri čemer je potrebna povzročiteljeva privolitev.	Svetovanje kot prostovoljna odločitev	Svetovalna storitev	Samovoljnost
F23	Velikokrat pridejo z namenom, da povedo svojo zgodbo.	Želja po pripovedi lastne zgodbe poveča udeležbo	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
F24	V drugem delu razgovora pa pridemo vmes strokovni delavci s svojim znanjem, kjer ga soočamo z zapisanim, dejstvi in ga postavimo na realna tla.	Soočanje z dejstvi	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

3. VPRAŠANJE: Kaj je vaš glavni cilj pri delu s povzročitelji nasilja?

Številka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
A23	Cilj našega dela je, da se nasilje preneha.	Prenehanje nasilja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

A24	S tem mislim, da je žrtvi zagotovljena varnost pred nasiljem.	Zagotavljanje varnosti žrtve	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B29	Cilj je to, da strmimo k spremembi vedenja.	Sprememba vedenja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B30	Pomembno je, da se povzročitelj nauči drugih vzorcev vedenja.	Učenje nenasilnih vzorcev vedenja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B31	V teh razgovorih poskušamo ugotoviti kje je problem, zakaj prihaja do nasilja, katera situacija privede osebo do nasilnega vedenja.	Kje je problem	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B32	Jasno mu povemo, da je njegovo vedenje nedopustno in kaznivo.	Seznanitev s kazensko odgovornostjo	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C24	Glavni cilj pri delu s povzročitelji je, da ga vključim v neko storitev.	Vključitev v neko storitev	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Napotitev v druge oblike pomoči
C25	Najprej, da se odzove vabilu na razgovor	Pomembno, da se povzročitelj nasilja odzove vabilu	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
C26	in potem vključitev v neko obliko pomoči, da poskuša dobiti uvid v storjeno ravnanje in bo to v prihodnosti lahko spremenil.	Delo na uvidu storjenega dejanja	Razlog usmerjanja	Napotitev v druge oblike pomoči
D16	Glavni cilj je, da se nasilje zmanjša oziroma, da se nasilje preneha.	Prenehanje nasilja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
D17	Predvsem sprememba njegovega odnosa do nasilja.	Sprememba odnosa do nasilja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

E30	Cilj je, da se razmere in predvsem odnosi s partnerko ali družinskimi člani stabilizirajo, brez nasilnih vedenj.	Stabiliziranje odnosov	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E31	Večinoma je problem v odnosih in komunikaciji in zaradi tega je naš cilj to izboljšati.	Izboljšanje komunikacije in odnosov	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F25	Moj glavni cilj je, da povzročitelji uvidijo svojo nasilno vedenje in ravnanje	Uvid povzročitelja v nasilno dejanje	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F26	ter, da je potrebna sprememba tega vedenja.	Sprememba vedenja	Cilj	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

OVIRA IN MOTIVACIJA

4. VPRAŠANJE: Ali je mogoče delati z vsakim povzročiteljem nasilja? Kakšne so morebitne ovire in kako te ovire vplivajo na proces dela?

Številka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
A25	Seveda je mogoče delati z vsakim povzročiteljem nasilja.	Možno delati z vsakim povzročiteljem	Udeležba	
A26	Oni se želijo pogovarjati.	Želja po pogovoru	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
A27	Skoraj vsi, ki smo jih povabili na razgovor, so prišli, ker želijo povedati svojo zgodbo.	Želja po razlagi lastne zgodbe	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
A28	Če ne drugo, pridejo zagovarjat sebe.	Zagovarjanje samega sebe	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
A29	Nekateri povzročitelji so jezni sami na sebe, ker so se pustili »sprovcirati«.	Povzročitelji nasilja jezni nase	Čustva	Motivacija
A29a	S takšnimi povzročitelji je najlažje delati, saj vidijo da je nasilno vedenje odvisno od njih samih	Sprejemanje odgovornosti za nasilje	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
A29b	hkrati so ti povzročitelji najbolj motivirani za spremembo nasilnega vedenja in se vključijo v razne oblike pomoči.	Motivirani za spremembo in vključitev v pomoč	Intrizična motivacija	Motivacija
A30	Najtežje je delati z bolj izobraženimi osebami, osebami, ki so na višjem položaju.	Težje delo z izobraženimi povzročitelji nasilja	Izobraženost	Ovira
A30a	Ti res bolj sprejemamo pomoč	Izobraženi povzročitelji pogosteje sprejemajo pomoč	Izobraženost	Motivacija

A30b	ampak vedo to pomoč obrniti sebi v prid.	Zmotno razumevanje pomoči	Manipuliranje	Ovira
A31	Največja ovira bi rekla je to, da ne sprejemajo odgovornosti, da so izvajali nasilje. Če oseba sebe ne more videti kot odgovornega za nasilje, nima motivacije, da bi karkoli spremenila.	Nesprejemanje odgovornosti za nasilje	Odstonost odgovornosti za nasilje	Ovira
B33	Pri delu opažam, da je ovira predvsem njihovo nesodelovanje	Nesodelovanje povzročitelja nasilja	Nesodelovanje	Ovira
B34	Nekateri povzročitelji nasilja enostavno niso pripravljeni sprejeti pomoči, ker menijo, da niso storili nič narobe.	Nesprejemanje odgovornosti za nasilje	Odsotnost odgovornosti za nasilje	Ovira
B35	Večina s tistim prvim razgovorom zaključi, ker nočejo sodelovati.	Nesodelovanje na prvem razgovoru	Nesodelovanje	Ovira
B36	Velikokrat je ovira tudi njihovo prepričanje, da so oni žrtve, saj jih je žena izzivala.	Povzročitelj nasilja kot žrtev	Prepičanje povzročitelja	Ovira
B37	Nekateri menijo, da tako mora biti, če partnerka ne posluša jo bo pač udaril in v tem ne vidijo nič narobe.	Neposlušnost partnerke razlog za nasilje	Prepričanje povzročiteljev	Ovira
B38	Nekateri pa sprejemajo pomoč predvsem zaradi tega, da nebi hodili po sodišču, policiji ali centru.	Sprejemanje pomoči za izgonitev nadaljnemu kazenskemu pregonu	Ekstrinzična motivacija	Motivacija
B39	Menim, da tistim, ki sprejmejo kakršno koli	Nekaj znanja povzročiteljem	Sprejemanje pomoči	Motivacija

	pomoč, nekaj ostane od te pomoči, ki so jo bili deležni.	ostane, če sprejmejo pomoč		
B40	Ena izmed ovir je lahko tudi, če je imela oseba že prej kakšno slabo izkušnjo z institucijo in pod nobenim pogojem noče pomoči iz te institucije.	Povzročitelj slabe izkušnje z institucijo	Slabe izkušnje	Ovira
B41	Povzročitelja nasilja ne moremo prisiliti k sodelovanju, ga pustimo samega sebi in odločitvi sodišča.	Brez možnosti prisile povzročitelja v sodelovanje, pustimo ga odločitvi sodišča	Samovoljnost	Samovoljnost
C27	Menim, da ni mogoče delati z vsakim povzročiteljem. To so osebe, ki se sploh ne odzivajo, ki nimajo nobenega uvida, da so karkoli narobe naredili. Ti se ne oglašajo na telefon, niti se ne odzovejo nobenemu vabilu.	Neodzivnost in odsotnost uvida povzročiteljev	Neodzivnost	Ovira
C28	Sami pri sebi se verjetno zavedajo storjenega dejanja ampak sami pri sebi niso pripravljeni nič spremeniti. S takimi je nemogoče delati.	Odsotnost želje po spremembi	Želja	Ovira
C29	K nam na center ali pridejo ali ne pridejo.	Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lasni volji	Samovoljnost	Samovoljnost
C30	Oviro bi lahko mogoče predstavljajo, da bi oseba se želela vključiti v kakšno obliko	Neprilagodljiv delovni čas organizacije	Delovni čas organizacije	Ovira

	pomoči ampak mu delovni čas te storitve tega ne bi dopuščal. To bi povzročilo, da z vsakim novim poskusom bi bil oddaljeni od dogodka in se ne bo vključil.			
D18	Možno je delati z vsakim povzročiteljem nasilja, vsaj v okviru PSP.	Možno delo s vsakim povzročitelji v okviru PSP	Sprejemanje pomoči	Motivacija
D19	S tistimi, ki sploh ne pridejo, nimamo izkušenj, kaj bi bilo, če bi prišli.	Neizkušenost z osebami, ki ne pridejo	Neudeležnost	Ovira
D20	Nekateri se vključijo v svetovalno pomoč,	Vključitev v svetovalno pomoč nekaterih	Sprejemanje pomoči	Motivacija
D21	ker menijo, da se bodo s tem izognili sodnemu postopku ali bodo z udeležbo na svetovanju boljše za njih prišli čez sodni postopek ali da bi pridobili žrtev nazaj.	Sprejemanje pomoči za izognitev nadaljnemu kazenskemu pregonu	Ekstrinzična motivacija	Motivacija
D22	Velikokrat so ovira lahko kakšne duševne motnje povzročitelja nasilja.	Duševne težave povzročitelja ovirajo proces dela	Duševne težave	Ovira
D23	Tudi zasvojenost z alkoholom je lahko zelo težavna, ker nimajo pod kontrolo ne svoje zasvojenosti, niti sebe.	Zasvojenost z alkoholom izven kontrole povzročitelja	Zasvojenost z alkoholom	Ovira
E32	Menim, da ni možno delati z vsakim povzročiteljem nasilja.	Ni mogoče delati z vsakim povzročiteljem nasilja	Nesodelovanje	Ovira

E33	Sploh pri tistih osebah, kjer so prisotne osebnostne motnje, težave v duševnem zdravju. Ti posamezniki potrebujejo terapijo, da lahko lahko vzpostavimo z njimi stik.	Osebnostne težave povzročitelja kot ovira pri delu	Osebnostne težave	Ovira
E34	Potem so še osebe s kronično zasvojenostjo na primer z alkoholom, ki ne vidijo pri sebi nobenih težav in se nočejo spremeniti.	Zasvojenost z alkoholom preprečuje vpogled v uvid	Zasvojenost z alkoholom	Ovira
E35	Menim, da je potreben interes posameznika za spremembo in kaj je pripravljen ta posameznik narediti, da določene osebe ohraniti v svojem življenju.	Potreba po interesu ohranitve pomembnih odnosov	Razlog za sprejemanje pomoči	Motivacija
E36	Ovira je tudi neodzivnost povzročiteljev, ki nočejo nobene pomoči.	Odklanjanje pomoči	Nesodelovanje	Ovira
F27	Jaz osebno lahko delam s vsakim povzročiteljem nasilja.	Možno delo z vsakim povzročiteljem	Sprejemanje pomoči	Motivacija
F28	Najbolj pomembno se mi zdi kako jih povabimo na razgovor.	Pomembnost na načinu vzpostavitve stika	Vzpostavitev stika	Delo strokovnih delavcev
F29	Ga ne kritiziramo, ga ne obsojamo, saj socialni delavci nismo policisti ali sodniki.	Ne kritiziramo povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

F30	Naše delo je, da poskušamo delovati v smeri spremembe.	Delovanje strokovne delavke s smeri spremembe	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F31	Naša vrlina kot socialnih delavcev je v jeziku, v besedah, v pogovorih in to poskušam uporabiti pri delu.	Prednost socialnih delavcev v jeziku, besedi	Prednosti	Delo strokovnih delavcev
F32	Pri delu je pomembno, da povzročitelja spoštujemo kot človeka, ker drugače bo zavrnil sodelovanje.	Spoštovanje povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

5. VPRAŠANJE : Kako vi sami vplivate na proces dela s povzročitelji nasilja?

Številka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
A32	Moški, ki so povzročitelji nasilja na splošno ne spoštujejo ženske.	Povzročitelji nasilja ne spoštujejo žensk	Nespoštovanje žensk	Ovira
A32a	Ali imajo z njimi slabe izkušnje ali so tako vzgojeni.	Slabe izkušnje ali vzgoja	Razlog nespoštovanja žensk	Ovira
A33	Ampak menim, da mi kot strokovne delavke tukaj izhajamo iz druge pozicije, pozicije moči uradne osebe.	Pozicija moči strokovne delavke	Pozicija moči	Motivacija/ovira
A34	Drugače smo pa res motivirani pomagati povzročitelju nasilja spremeniti nasilno vedenje.	Motivacija strokovnih delavk za spremembo vedenja povzročitelja nasilja	Motivacija strokovnih delavk	Motivacija
A35	Z vidika strokovnega delavca je mogoče stresno le to, da ti kot	Občutek stresa strokovne delavke	Nemoč strokovnih delavk	Ovira

	strokovna oseba govoriš eno on pa drugo.			
A36	Zelo težko je najti skupno pot s povzročiteljem, ki je prepričan, da ni storil nič narobe.	Prepričanje povzročitelja, da ni kriv	Prepričanje povzročitelja	Ovira
B42	Verjetno to kot sem omenila, da delam na centru za socialno delo vpliva na proces.	Pozicija moči strokovne delavke	Pozicija moči	Ovira
B42a	Ampak bi rekla, da samo takrat kadar imajo nekater osebe že neko zgodovino ali slabo izkušnjo s centrom.	Slabe izkušnje v preteklosti z centrom	Slaba izkušnja	Ovira
B43	Tudi moj odnos do povzročitelja nasilja vpliva na proces.	Pomemben način odnosa strokovne delavke do povzročitelja nasilja	Pomembnost odnosa	Motivacija / Ovira
B44	Razgovor poskušam zastaviti tako, da sem prijazna, ga ne obsojam in želim slišati njegovo zgodbo.	Spoštovanje povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
B45	Menim da, če ima oseba občutek, da je slišana, jo pridobiš za delo na spremembi.	Pomemben občutek slišnosti	Občutek slišnosti	Motivacija
C31	Kot strokovni delavci smo osebe komur lahko povzročitelj lahko pove svojo zgodbo.	Kaj je zgodba povzročitelja nasilja	Načela dela s povzročitelji nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
C32	Smo osebe, ki smo pripravljene, enako kot žrtvi, nuditi pomoč povzročitelju v kolikor	Ponujanje pomoči povzročitelju nasilja v enaki meri kor žrtvi	Postopek dela	Delo strokovnih delavcev

	jo je pripravljeni sprejeti.			
D24	S svetovalnim razgovorom poskušaš osebo pripeljati do nekega uvida, da je njihovo nasilno ravnanje nesprejemljivo.	Delo na uvidu	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
D25	Mi kot strokovni delavci se trudimo po najboljših močeh, da mu razložimo, da njegovo dejanje škoduje žrtvi in njemu,	Seznaitve s posledicami dejanja	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
D26	koliko od tega bo posameznik sprejel pa je odvisno od njega samega.	Sprejemanje pomoči odvisno od posameznika	Samovoljnost	Samovoljnost
D27	Ponavadi natanko veš kako, na kakšen način s kom govoriti, drugega pa včasih malo okrog prineseš z različnimi metodami, pregovarjanji, predvsem z namenom, da ga ne izgubiš takoj.	Prilagajanje pogovora vsakemu posamezniku	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
E37	Menim, da vplivam na povzročitelja definitivno pozitivno.	Pozitiven vpliv strokovne delavke na povzročitelja	Pozitiven vpliv	Motivacija
E38	Razgovor poskušam prilagoditi osebi.	Prilagajanje pogovora vsakemu posamezniku	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja načela dela s povzročiteljem nasilja
E39	Vedno skupaj z njim kaj bi bilo možno v prihodnosti spremeniti, da do nasilnega vedenja ne bi prišlo.	Raziskovanje skupaj z uporabnikom o možnih poteh	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

	Skupaj ugotavljava kakšne so možne poti rešitve, kje je mogoče, da bi on aktivno lahko sodeloval.			
F33	Absolutno pozitivno vplivam na proces dela s povzročiteljem	Pozitiven vpliv strokovne delavke na povzročitelja	Pozitiven vpliv	Motivacija
F34	Izhajam iz spoštovanja do njega kot človeka z izkušnjami.	Spoštovane povzročitelja nasilja kot osebe z izkušnjami	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F35	Uporabljam tudi vprašanje izjem. Če oseba na primer pije alkohol in mi pove, da je vmes nehal, ga vprašam po tem kaj mu je pomagalo takrat, da je nehal piti in je vzdržal v tem.	Uporaba vprašanj izjeme	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F36	Takrat začne on sam z neko zavzetostjo pripovedovat o tej dobri izkušnji.	Povzročitelj sam začne pripovedovati o izjemi	Prednost vprašanja izjem	Motivacija
F37	Vmes še mi dodamo svoja opažanja in iz tega lahko pride vem nekaj dobrega kot je potreba po spremembi.	Strokovna delavka doda lastno videnje situacije	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja
F38	Res poskušam delovati po etiki udeležенosti.	Uporaba etike udeležенosti	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

IZBOLJŠANJE DELA S POVZROČITELJEM

6. VPRAŠANJE: Kaj bi vi potrebovali, da bi bilo vaše delo s povzročitelji nasilja uspešnejše?

Številka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
-----------------	--------	-------	---------------	------------

A37	Jaz bi potrebovala več časa za bolj poglobljeno delo.	Več časa za poglobljeno delo	Načela dela s povzročiteljem nasilja	Potrebne spremembe
A38	Sedaj na enoti opravimo prvo socialno pomoč, kar je v naši pristojnosti po uradni dolžnosti	Na enoti opravljanje PSP po uradni dolžnosti	Storitve CSD	Delo strokovnih delavcev
A39	in ga naprej napotimo drugam.	Napotitev drugam	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Napotitev v druge oblike pomoči
A40	Če gre ali ne gre je njegova odločitev.	Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lastni volji	Samovoljnost	Samovoljnost
A41	Zame je pomembno več časa ampak potem nebi morali imeti toliko uporabnikov kot jih imamo.	Več časa za enega uporabnika posledično manj uporabnikov bilo deležno pomoči	Preokupiranost strokovne delavke	Ovira
A42	Tukaj jaz vidim možnosti za razvoj v nevladnem sektorju, ki bi se lahko bolj usmeril v individualno svetovanje, saj za vsako osebo niso skupinska srečanja.	Možnosti razvoja v nevladnem sektorju v smeri individualne pomoči	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Potrebne spremembe
A43	Pomembno se mi tudi zdi, da bi se mi kot socialni delavci morali bolj usposobiti za delo s povzročitelji nasilja.	Pomembnost večje usposobljenosti za delo s povzročitelji nasilja	Izobraževanje strokovnih delavcev	Potrebne spremembe
A44	Predvsem kako jim pomagati uvideti, da so oni povzročitelji nasilja in ne žrtve.	Večja usposobljenost za pomoč povzročiteljem pri sprejemanju odgovornosti za nasilje	Izobraževanje strokovnih delavcev	Potrebne spremembe
A45	Hkrati so povzročitelji nasilja osebe, ki imajo	Povzročitelji težave z odnosi	Težave v odnosih	Ovira

	hude težave z odnosami.			
A46	Neetično se mi zdi, da se spuščamo na neko področje, ki nam ni znano.	Neetično delati na področju, ki strokovni delavki ni znano	Pomanjkanje znanja strokovnih delavcev	Ovira
B46	Nebi bilo odveč, če bi v okolju bilo več možnosti kam usmeriti povzročitelja nasilja.	Potreba po večji usmeritvi	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Potrebne spremembe
C33	Mogoče sprememba zakonodaje, da razgovori s povzročitelji ne bi bile prostovoljne narave.	Sprememba zakonodaje glede prostovoljnosti udeležbe	Sprememba zakonodaje	Potrebne spremembe
C34	Kadar bi bil enkrat izdan ukrep sodišča, bi morala biti dolžnost povzročitelja, da se odzove vabilu in pride na svetovalni razgovor.	Dolžnost povzročitelja, da se odzove vabilu	Sprememba zakonodaje	Potrebne spremembe
C35	Lahko bi sodišče izrekalo stranske kazenske sankcije obvezne vključitve na CSD, Društvo za nenasilno komunikacijo ali kam drugam.	Izrek stranskih kazenskih sankcij kot je vključitev v razne oblike pomoči	Sprememba zakonodaje	Potrebne spremembe
C36	S spremembo zakonodaje mu nebi prepustili lastne samovolje.	Odvzem lastne volje povzročitelja s spremembo zakonodaje	Sprememba zakonodaje	Potrebne spremembe
D28	Mogoče kakšna namenska izobraževanja za delo s povzročitelji nasilja.	Namenska izobraževanja za delo s povzročitelji	Izobraževanje	Potrebne spremembe

D29	Svetovalno delo smo se naučili ampak ne konkretno za delo s povzročitelji nasilja.	Pomanjkanje znanja za delo s povzročitelji nasilja	Pomanjkanje znanja strokovnih delavcev	Ovira
D30	Potrebno bi bilo vzpostaviti dodatne programe za povzročitelje nasilja.	Potreba po vzpostavitvi dodatnih programov	Usmerjanje v zunanje oblike pomoči	Potrebne spremembe
D31	Sploh za osebe, ki poleg izvajanja nasilja, imajo še kakšne težave v duševnem zdravju. Tega je ogromno.	Osebe s težavami v duševnem zdravju	Razlog usmerjanja v zunanje oblike pomoči	Potrebne spremembe
D32	Mi na centru nismo usposobljeni za psihiatrične zadeve.	Neusposobljenost strokovnih delavk za delo s psihiatričnimi posamezniki	Pomanjkanje znanja strokovnih delavcev	Ovira
D33	Nevarno se je spuščati na to področje, če se strokovna delavka nudi svetovanje tega in nima zadosti znanja o duševnem zdravju. Nevarno predvsem za uporabnika.	Nevarno opravljati delo, ki strokovnim delavkam ni znano	Pomanjkanje znanja strokovnih delavcev	Ovira
E40	Potrebna bi bila raziskava za obdobje zadnjih petih let, ki bi zajemala koliko nasilja in povzročiteljev nasilja smo v tem obdobju obravnavali, koliko jih je sprejelo pomoč, koliko jih je zavrnilo, kako so se zadeve razpletle. Potrebno bi bilo narediti celotno sliko za zadnjih pet let.	Potreba po raziskavi za obdobje zadnjih petih let o povzročiteljih nasilja	Raziskava	Potrebne spremembe

F39	Delo bi bilo uspešnejše, če bi povzročitelj prišel na svetovanje vsaj desetkrat	Potreba po dolgotrajnejšo pomoči za povzročitelje	Trajanje	Potrebne spremembe
F40	oziroma se vključil v osebno pomoč.	Potreba po vključitvi v osebno pomoč	Osebna pomoč	Potrebne spremembe
F41	Že sedaj ima to možnost ampak se redko kateri poslužijo tega.	Redko kateri izbere možnost osebne pomoči	Pogostost udeležbe	Napotitev v druge oblike pomoči
F42	Menim, da bi za povzročitelje nasilja bile potrebne dolgotrajnejše pomoči.	Potreba po dolgotrajnši pomoči za povzročitelje	Trajanje	Potrebne spremembe

9.2. Priloga B: Osnovno kodiranje

Začetek dela

- Obvestilo
 - Obvestilo s strani interventne službe ali policije (B1)
 - Razvidnost dopisa kdo žrtev in povzročitelj (B5)
- Prijava žrtve
 - Žrtev sama prijavi nasilje (B2)
- Naloga CSD
 - Nudjenje pomoči s strani CSD (D3)
- Storitve CSD
 - Osebna pomoč ali svetovanje (D4)
- Naloga policije
 - Odstranitev povzročitelja nasilja (F2)

Delo strokovnih delavcev

- Storitve CSD
 - V okviru pomoči žrtvi, pomoč povzročitelju nasilja (A1)
 - Dolžnost nudenja prve socialne pomoči povzročitelju nasilja (A3)
 - CSD organ nudenja pomoči (B4)
 - Osebna pomoč odraslim na CSD (B18)
 - Nudjenje pomoči povzročiteljem nasilja v okviru zakona (B20)
 - Na enoti opravljanje PSP po uradni dolžnosti (A38)
- Postopek dela
 - Vključitev regijske koordinatorke pri ukrepu prepovedi približevanja (A10)
 - Pri odsotnosti ukrepa prepovedi približevanja ne vključujejo koordinatorke (A11)
 - Vključitev regijske koordinatorke pri kompleksnejših zadevah (B10)
 - Osredotočanje na žrtev (B10a)
 - Grožnja o prekinitev sodelovanja strokovnega delavca s povzročiteljem nasilja (E23)
 - Pridobitev kontakta preko vlog (A16)
 - Policija posreduje kontakt (A17)
 - Ponujanje pomoči povzročitelju nasilja v enaki meri kot žrtvi (C32)
 - Razgovor strokovne delavke s povzročiteljem nasilja (B9)
- Razdelitev dela

- Ločenost dela z žrtvijo in povzročiteljem nasilja (B11, C1)
- Pristranskost
 - Očitane pristranskosti s strani uporabnikov (B12)
- Vzpostavitev stika
 - Strokovna delavka prva vzpostavi stik s povzročiteljem nasilja (A9)
 - Telefonski klic (A15, B6, B19, C2, C11, D12, E27, F16)
 - Redko telefonski klic (E26)
 - Vabilo (B7, C3, D11, E26, F17)
 - Povzročitelj osebno (B8, F3)
 - Teren (C12, F18)
 - Vztrajanje strokovne delavke pri vzpostavitvi stika (C4)
 - Pogosta udeležba prvega razgovora (C6)
 - Odkritje nasilja kot podlaga za vzpostavitev stika (D1)
 - Napotitev s strani drugih organov na CSD (E3)
 - CSD vzpostavi stik (E4)
 - Prvi razgovor razgovor pri sodelavkah (E5)
 - Čimprej (A14)
 - Dogovor za osebni razgovor v prostorih enote (A20)
 - Pomembno, da se povzročitelj nasilja odzove vabilu (C25)
 - Pomembnost na načinu vzpostavitve stika (F28)
- Razlog za vzpostavitev stika
 - Predstavitev namena klica (A17a, F21)
 - Vzpostavitev socialnodelovnega odnosa preko telefona (D13)
- Sodelovanje
 - Sodelovanje strokovnih delavcev (E1)
 - Izdelava poročil s strani CSD za raziskovalni organ (E2)
- Prednosti
 - Prednost socialnih delavcev v jeziku, besedi (F31)

Delovni odnos s povzročiteljem nasilja

- Načela dela s povzročiteljem nasilja
 - Delo na uvidu o škodi nasilja zanj in za žrtev (A2, D24)
 - Skupna definicija problema in nadaljnjih možnosti (A5)
 - Pogovor o posledicah nasilja in potrebni spremembi (A6, C18, D25, E14, E15, F9, F10)
 - Predstavitev nalog posameznih organov (B14)

- Kaj je zgodba povzročitelja nasilja (B44, C9, C31)
- Pomirjanje povzročitelja nasilja (C9a)
- Zanimanje za vidik povzročitelja nasilja (C13, E8)
- Osvetljevanje stiske povzročitelja nasilja (E9)
- Raziskovanje nasilnega vedenja (E10)
- Soočanje povzročitelja nasilja z njegovim vedenjem (E20)
- Soočanje z družinskimi člani (E21)
- Seznanitev z ničelno toleranco (C16, D14, F4)
- Soočanje z odgovornostjo (F5)
- Odgovornost za nasilje na strani močnejšega (C17, F7)
- Seznanitev, da tudi otroci so žrtve nasilja (F8)
- Seznanitev z namenom ukrepa (F11)
- Osvetljevanje zasebnega življenja (F12)
- Pogovor o odvisnosti (F13)
- Raziskovanje dejavnikov tveganja (F14)
- Seznanitev z možnimi oblikami pomoči (C20, F15)
- Seznanitev z njegovimi možnostmi po telefoni (B22)
- Raziskovanje življenske situacije posameznika (B24, B26)
- Raziskovanje skupaj z uporabnikom o možnih poteh (E39)
- Definicija problema vezana na podano prijavo (B25, E28)
- Prisluhnemo (C14)
- Zrcaljenje (C15)
- Seznanitev s posledicami v primeru nesodelovanja (C19)
- Izhajanje iz storjenega dejanja (C21, C23)
- Predlaganje nastanitve v primeru ukrepa prepovedi približevanja (E29)
- Definiranje problema na začetku (F20)
- Soočanje z dejstvi (F24)
- Kje je problem (B31)
- Seznanitev s kazensko odgovornostjo (B32)
- Ne kritiziramo povzročitelja nasilja (F29)
- Delovanje strokovne delavke s smeri spremembe (F30)
- Spoštovanje povzročitelja nasilja (B44, F32)
- Prilagajanje pogovora vsakemu posamezniku (D27, E38)
- Spoštovanje povzročitelja nasilja kot osebe z izkušnjami (F34)
- Uporaba vprašanj izjeme (F35)
- Strokovna delavka doda lastno videnje situacije (F37)
- Uporaba etike udeležnosti (F38)

- Trajanje

- Trajanje prve socialne pomoči do pet razgovorov (A4)

- Razgovori na tri tedne (E7)
- Cilj
 - Prenehanje nasilja (A23, D16)
 - Zagotavljanje varnosti žrtve (A24)
 - Sprememba vedenja (B29, F26)
 - Učenje nenasilnih vzorcev vedenja (B30)
 - Sprememba odnosa do nasilja (D17)
 - Stabiliziranje odnosov (E30)
 - Izboljšanje komunikacije in odnosov (E31)
 - Uvid povzročitelja v nasilno dejanje (F25)

Napotitev v druge oblike pomoči

- Usmerjanje v zunanje oblike pomoči
 - Usmerjanje povzročiteljev nasilja v Društvo za nenasilno komunikacijo (A7, B17, C8)
 - Napotitev na DNK ali psihiatrično obravnavo (D5)
 - Napotitev v DNK ali zdravljenje (E25)
 - Napotitev drugam (A39)
 - Vključitev v neko stvar (C24)
- Razlog usmerjanja
 - Delo na uvidu storjenega dejanja (C26)
- Pogostost udeležbe
 - Redka odločitev za udeležbo v zunanjih organizacijah (A8,D7)
 - Spodbujanje udeležbe v zunanjih organizacijah (B17a)
 - Sprejemanje zunanje pomoči (C8a)
 - Redna udeležba razgovorov (F19)
 - Redko kateri izbere možnost osebne pomoči (F41)

Ovira

- Opažanja strokovne delavke
 - Povzročitelji nasilja sebe obravnavajo kot žrtve (A12)
 - Povzročitelji nasilja kot osebe z izkušnjami (A13)
- Neudeležbenost, nesodelovanje
 - Neudeležbenost osebne pomoči (B18a)
 - Nesodelovanje povzročitelja nasilja (B33)
 - Nesodelovanje na prvem razgovoru (B35)
 - Neizkušnost z osebami, ki ne pridejo (D19)

- Ni mogoče delati z vsakim povzročiteljem nasilja (E32)
- Odklanjanje pomoči (E36)
- Minimaliziranje nasilja
 - Minimaliziranje nasilja s strani povzročitelja (C7, E11)
- Svetovalna storitev
 - Prva socialna pomoč kot svetovalna storitev (C10)
- Uspešnost dela s povzročitelji nasilja
 - Slaba uspešnost pri delu s povzročitelji nasilja (D6)
- Prenehanje udeležbe
 - Prekinitev pomoči, če sta povzročitelj in žrtev nasilja nazaj skupaj (D10)
- Prelaganje krivde
 - Prelaganje krivde na druge (E12, F6)
 - Težko delati na spremembi
 - Prelaganje krivde na žrtev (D15)
- Obrambni mehanizem
 - Uporaba opravičila za njihovo vedenje s pomočjo obrambnih mehanizmov (E13)
- Domačo okolje
 - Doma se vrnejo na staro pot (E17)
- Popuščanje družinskih članov
 - Popuščanje s strani družinskih članov (E18)
- Zavrnitev (B21)
- Dejavniki tveganja
 - Prisotnost dejavnikov tveganja povečuje pojavnost nasilnega vedenja (B27)
 - Alkohol in duševne težave (B28)
- Manipuliranje
 - Povzročitelji kot manipulatorji (C22)
 - Zmotno razumevanje pomoči (A30b)
- Izobraženost

- Težje delo z izobraženimi povzročitelji nasilja (A30)
- Odsotnost odgovornosti za nasilje
 - Nesprejemanje odgovornosti za nasilje (A31, B34)
- Prepričanje povzročitelja
 - Povzročitelji nasilja kot žrtve (A21, A22, B36)
 - Neposlušnost partnerke razlog za nasilje (B37)
 - Prepričanje povzročitelja, da ni kriv (A36)
- Slabe izkušnje
 - Povzročitelj slabe izkušnje z institucijo (B40)
- Neodzivnost
 - Neodzivnost in odsotnost uvida povzročiteljev (C27)
- Želja
 - Odsotnost želje po spremembi (C28)
- Delovni čas organizacije
 - Neprilagodljiv delovni čas organizacije (C30)
- Duševne težave
 - Duševne težave povzročitelja ovirajo proces dela (D22)
- Osebnostne težave
 - Osebnostne težave povzročitelja kot ovira pri delu (E33)
- Zasvojenost z alkoholom
 - Zasvojenost z alkoholom preprečuje vpogled v uvid (E34)
 - Zasvojenost z alkoholom izven kontrole povzročitelja (D23)
- Nespoštovanje žensk
 - Povzročitelji nasilja ne spoštujejo žensk (A32)
- Razlog nespoštovanja žensk
 - Slabe izkušnje ali vzgoja (A32a)
- Pozicija moči
 - Pozicija moči strokovne delavke (A33, B42)

- Nemoč strokovnih delavk
 - Občutek stresa strokovne delavke (A35)
- Pomembnost odnosa
 - Pomemben način odnosa strokovne delavke do povzročitelja nasilja (B43)
- Preokupiranost strokovne delavke
 - Več časa za enega uporabnika posledično manj uporabnikov bilo deležno pomoči (A41)
- Težave v odnosih
 - Povzročitelji težave z odnosi (A45)

Motivacija

- Vztrajnost
 - Vztrajanje povzročiteljev nasilja v začetku pridobitve pomoči (D8)
- Razlog vztrajanja
 - Pridobitev partnerke (D9)
- Ekstrinzična motivacija
 - Povzročitelji nasilja prestrašijo posledic (E16)
 - Sprejemanje pomoči za izognitev nadaljnjemu kazenskemu pregonu (B38, D21)
- Intrinzična motivacija
 - Motivirani za spremembo in vključitev v pomoč (A29b)
- Družinski člani
 - Odločno ukrepanje s strani družinskih članov (E19)
- Obžalovanje
 - Obžalovanje povzročitelja nasilja, da je izgubil kar imel (E24)
- Sprejemanje pomoči
 - Sprejemanje prvega razgovora (A18)
 - Nekaj znanja povzročiteljem ostane, če sprejmejo pomoč (B39)
 - Možno delo s vsakim povzročitelji v okviru PSP (D18)
 - Vključitev v svetovalno pomoč nekaterih (D20)
- Razlog za sprejemanje pomoči

- Želja po razlagi lastne zgodbe (A19, A27)
- Želja po pripovedi lastne zgodbe poveča udeležbo (F23)
- Želja po pogovoru (A26)
- Zagovarjanje samega sebe (A28)
- Sprejemanje odgovornosti za nasilje (A29a)
- Nekateri notranje motivirani drugi zunanje (C8b)
- Potreba po interesu ohranitve pomembnih odnosov (E35)

- Čustva
 - Povzročitelji nasilja jezni nase (A29)

- Izobraženost
 - Izobraženi povzročitelji pogosteje sprejemajo pomoč (A30a)

- Pozicija moči
 - Pozicija moči strokovne delavke (A33)

- Motivacija strokovnih delavk
 - Motivacija strokovnih delavk za spremembo vedenja povzročitelja nasilja (A34)

- Pomembnost odnosa
 - Pomemben način odnosa strokovne delavke do povzročitelja nasilja (B43)

- Občutek slišnosti
 - Pomemben občutek slišnosti (B45)

- Pozitiven vpliv
 - Pozitiven vpliv strokovne delavke na povzročitelja (E37)

- Prednost vprašanja izjem
 - Povzročitelj sam začne pripovedovati o izjemi (F36)

Samovoljnost

- Samovoljnost
 - Povzročitelj nasilja udeleži pomoči po lasni volji (A40, B13, C29, D2, E6, E22)
 - Brez možnosti prisile povzročitelja v sodelovanje, pustimo ga odločitvi sodišča (B41)
 - Sprejemanje pomoči odvisno od posameznika (D26)

- Svetovalna storitev
 - Svetovanje kot prostovoljna odločitev (C5, F22)

Potrebne spremembe

- Sprememba zakonodaje
 - Sprememba zakonodaje glede prostovoljnosti udeležbe (C33)
 - Dolžnost povzročitelja, da se odzove vabilu (C34)
 - Izrek stranskih kazenskih sankcij kot je vključen v razne oblike pomoči (C35)
 - Odvzem lastne volje povzročitelja s spremembo zakonodaje (C36)
- Usmerjanje v zunanje oblike pomoči
 - Možnosti razvoja v nevladnem sektorju v smeri individualne pomoči (A42)
 - Potreba po večji usmeritvi (B46)
 - Potreba po vzpostavitvi dodatnih programov (D30)
- Razlog usmerjanja v zunanje oblike pomoči
 - Osebe s težavami v duševnem zdravju (D31)
- Osebna pomoč
 - Potreba po vključitvi v osebno pomoč (F40)
- - Izobraževanje strokovnih delavcev
 - Pomembnost večje usposobljenosti za delo s povzročitelji nasilja (A43)
 - Večja usposobljenost za pomoč povzročiteljem pri sprejemanju odgovornosti za nasilje (A44)
 - Namenska izobraževanja za delo s povzročitelji (D28)
- Načela dela s povzročiteljem nasilja
 - Več časa za poglobljeno delo (A37)
- Raziskava
 - Potreba po raziskavi za obdobje zadnjih petih let o povzročiteljih nasilja (E40)
- Trajanje
 - Potreba po dolgotrajnejši pomoči za povzročitelje (F39, F42)